

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İlköğretim Anabilim Dalı
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

**KPSS’NİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK VE SOSYAL
YAŞAMLARINA ETKİLERİ**

Hazırlayan:

Ayça CİRİT GÜL

Danışman:

Doç. Dr. Kasım KIROĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2015

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı

**KPSS'NİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKADEMİK VE SOSYAL
YAŞAMLARINA ETKİLERİ**

Hazırlayan:

Ayça CİRİT GÜL

Danışman:

Doç. Dr. Kasım KIROĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2015

KABUL VE ONAY

Ayça CİRİT GÜL tarafından hazırlanan "KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşamlarına Etkileri" başlıklı bu çalışma, 03/07/15 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Nevin Çiğdem

Üye: Doç. Dr. KASIM KIROĞLU (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Cemile Bakhtiyar Karaderiz

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

03/07/15

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin proje aşamasından sonuçlanmasına kadarki süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

03/07/15

Ayça CİRİT GÜL

ÖZET

Öğrencinin Adı-Soyadı	Ayça CİRİT GÜL
Anabilim Dalı	İlköğretim Anabilim Dalı
Danışmanın Adı-Soyadı	Doç. Dr. Kasım KIROĞLU
Tezin Adı	KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşamlarına Etkileri

Toplumların kalkınmasında, gelişmesinde ve ilerlemesinde eğitimin rolü büyüktür. Bu sebeple eğitim sisteminin, toplumun değişen koşulları çerçevesinde kendini yenilemesi gerekmektedir. Eğitim sistemi, öğretmen, öğrenci, eğitim ortamı, çevre vb. unsurlardan oluşan bir sistemdir. Bu sistemde, diğer unsurlardan etkilenen ve tüm bu unsurları etkileyen öğretmendir. Dolayısıyla öğretmenlerin çok yönlü olarak gelişmeleri gerekmektedir.

Eğitim fakülteleri öğretmen adaylarının pedagojik, psikolojik, sosyal vb. açılardan yetişmelerini sağlayan kurumlardır. Bu fakültelerde öğretmen adayları, dört yıl boyunca

genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri ve pedagojik eğitime yönelik eğitim almaktadırlar. Dört yılsonunda eğitimlerini başarılı şekilde tamamlayan öğretmen adayları, KPSS adı verilen yazılı bir sınava girmektedirler. Bu sınav sonucunda başarılı olan adaylar, öğretmenlik mesleğine başlayabilmektedirler.

Öğretmen adayları, KPSS sürecinde akademik ve sosyal anlamda birtakım olumsuzluklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Adayların karşı karşıya kaldıkları bu olumsuzlukların saptanmasına, KPSS'nin adayların akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerini belirlemek amacıyla bu araştırmanın yapılması uygun bulunmuştur. Bu çalışma, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü son sınıfında okuyan öğrenciler ile yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, İlköğretim Bölümü son sınıfında okuyan 10 öğrenci ile yapılmıştır. Görüşmeler, betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmen adaylarının KPSS'yi öğretmen seçiminde yetersiz ancak gerekli gördükleri, sınavın içeriğinde ya da uygulanışında birtakım değişiklikler yapılmasını istedikleri, KPSS'nin öğretmen adaylarının aileleri ve arkadaş çevreleri ile ilişkilerini ve sosyal faaliyetlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: KPSS, öğretmen adayları, akademik yaşam, sosyal yaşam.

ABSTRACT

Student's Name and Surname	Ayça CİRİT GÜL
Department's Name	Department of Primary Education
Name of the Supervisor	Associate Prof. Dr. Kasım KIROĞLU
Name of the Thesis	The Effects Of KPSS On The Academic And Social Lives Of Prospective Teachers

Education has a great role in the progress, development and advancement of societies. Thus, education system needs to renew itself within the scope of the changing conditions in society. Education system is a system that consists of factors such as teacher, student, educational environment, etc. In this system, the factor that is influenced by the other factors and that influences all these factors is the teacher. Thus, teachers need to develop many sides.

Education faculties are institutions that enable prospective teachers to be educated in terms of pedagogical, psychological and social aspects. In these faculties, prospective

teachers are educated in general ability, general knowledge, educational sciences and pedagogical education for four years. Prospective teachers who have successfully completed their education at the end of four years enter a written examination called KPSS. Prospective teachers who succeed in this exam can start teaching profession.

Prospective teachers face some negations academically and socially during the process of KPSS. This study was conducted to find these negations that prospective teachers face and to determine the effects of KPSS in the academic and social lives of prospective teachers. The study was conducted with final year undergraduate students studying at Ondokuz Mayıs University Faculty of Education. One of the qualitative research methods, interview method, was used in the study. The study was conducted with 10 final year undergraduate students. The interviews were analyzed through descriptive analysis. At the end of the interviews, it was found that the prospective teachers thought KPSS was inadequate in choosing teachers; however, they thought it was necessary or they wanted some changes to be made in its application and KPSS affected the relationships of prospective teachers with their families and their friends and their social activities negatively.

Key Words: KPSS, prospective teachers, academic life, social life.

TEŞEKKÜR

“KPSS’nin Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşamlarına Etkileri” adlı yüksek lisans çalışmamda bana katkısı olan ve benden yardımlarını esirgemeyen pek çok kişi vardır. Çalışmamın hazırlık aşamasından bitimine kadar yol gösteren, yardımlarını esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında çok değerli fikir ve yardımları ile ufkumu genişleten, her an desteği ile güç veren, öğrencisi olmaktan onur duyduğum değerli danışman hocam Doç. Dr. Kasım KIROĞLU’na teşekkürlerimi sunarım.

Öğrenciliğimin ilk gününden itibaren bana destek olan, yüksek lisans ve araştırma görevliliği hayatım boyunca bana çok şey katmış olan değerli hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında yanımda olan, bu yaşıma kadar her türlü desteği ile elimden tutan, evlatları olmaktan onur duyduğum annem Şerife CİRİT’e, babam Ahmet CİRİT’e, sıkıntılı dönemlerimde beni destekleyen, tez yazma sürecinde benimle bir yorulan eşim Çağlar GÜL’e teşekkür ederim.

Ayça CİRİT GÜL

03/07/15

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
KABUL VE ONAY	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	6
1.3 Araştırmanın Önemi.....	7
1.4 Sayıtlılar.....	9
1.5 Sınırlılıklar.....	9
1.6 Tanımlar.....	9
BÖLÜM 2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1 Öğretmenlik Mesleği.....	11
2.1.1 Öğretmenlik.....	11
2.1.2 Dünyada Öğretmen Yetiştirme.....	14
2.1.3 Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme.....	18
2.2. Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS).....	25
2.2.1 KPSS ve Lisans Eğitimi.....	27
2.2.2 Akademik ve Sosyal Yaşamda KPSS.....	31
2.3 İlgili Araştırmalar.....	32
BÖLÜM 3 YÖNTEM	37
3.1 Araştırma Modeli.....	37
3.2 Çalışma Grubu.....	39

3.3 Verilerin Toplanması.....	40
3.4 Verilerin Analizi	42
BÖLÜM 4 BULGULAR VE YORUMLAR.....	44
4.1 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Akademik Yaşamlarına Etkileri	44
4.1.1 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Yeterliliğine İlişkin Düşünceleri	44
4.1.1.1 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Yetersiz Gören Öğretmen Adaylarının Görüşleri	44
4.1.1.2 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Yeterli Gören Öğretmen Adaylarının Görüşleri	47
4.1.2 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Gerekliliğine İlişkin Düşünceleri	48
4.1.2.1 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Gerekli Gören Öğretmen Adaylarının Görüşleri	48
4.1.2.2 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Gerekli Görüp Değişiklik Yapılmasını İsteyen Öğretmen Adaylarının Görüşleri	49
4.2 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Yaşamlarına Etkileri	51
4.2.1 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Aile İlişkilerine Etkilerine Yönelik Düşünceleri	51
4.2.2 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Arkadaşları ile İlişkilerine Etkilerine Yönelik Düşünceleri	54
4.2.3 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Faaliyetlerine Etkilerine Yönelik Düşünceleri	56
4.2.4 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Okul Yaşamlarına Etkilerine Yönelik Düşünceleri	60
4.2.4.1 KPSS'nin Okul Yaşamlarına Olumlu Etki Ettiğini Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri	60
4.2.4.2 KPSS'nin Okul Yaşamlarına Olumsuz Etki Ettiğini Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri	60
4.2.4.3 KPSS'nin Okul Yaşamlarına Etkisinin Olmadığını Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri	62

BÖLÜM 5 SONUÇ VE TARTIŞMA	64
5.1 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Akademik Yaşamlarına Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	64
5.1.1 KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Yeterliğine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	64
5.1.2 KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Gerekliliğine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	65
5.2 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Yaşamlarına Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	66
5.2.1 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Aileleri İle İlişkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	66
5.2.2 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Faaliyetlerine Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	67
5.2.3 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Okul Yaşamlarına Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar	68
BÖLÜM VI ÖNERİLER	69
KAYNAKÇA	70
EKLER	78

KISALTMALAR DİZİNİ

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

ÖSYM: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi

DMS: Devlet Memuru Olarak Atanacaklar İçin Yapılacak Seçme Sınavı

KMS: Kurumlar İçin Merkezi Eleme Sınavı

YGS: Yükseköğretime Geçiş Sınavı

LYS: Lisans Yerleştirme Sınavı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve konu ile ilgili tanımlanması gereken temel kavramlara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Toplumların ekonomik kalkınmayı ve refahı yakalayabilmeleri, kültürel varlıklarını sürdürebilmeleri, kendini yenileyen, bilgili, kendi değerlerini özümseyen ve farklı kültürlerle saygı duyan insanlar yetiştirmeleri ile mümkündür (Özoğlu, 2010). Kalkınmayı sağlayacak insan gücünün kalitesinin ülkedeki eğitimin kalitesi ile ilgili, hatta onunla özdeş olmasından dolayı bireyleri ve toplumları dengeli ve uygun bir şekilde biçimlendirme, yönlendirme ve geliştirmede en etkili sistemlerin başında eğitim gelmektedir (Saylan, 2014). Eğitimin amacı, kişileri bağlı oldukları topluma ve modern dünyaya uyumlu ve çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip birer birey haline getirmektir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Eğitim sistemi içerisinde bu görevi üstlenen kişi ise öğretmendir. Öğretmenlik, bilgi birikimi, alan bilgisi, dil becerisi, teknolojik gelişmelere ayak uydurabilme ve teknolojik araçları kullanabilme yeteneği, farklı seviyedeki öğrencileri tanıma ve yönlendirme, etkili iletişim gibi birtakım becerileri gerektirir (Abazaoğlu, 2014, Aras ve Sözen, 2012).

Dünyada farklı alanlarda süregelen hızlı gelişmeler eğitim alanında da değişimleri beraberinde getirmekte; bunun sonucunda da öğrenme-öğretme anlayışlarında birtakım gelişmeler yaşanmaktadır ve bu gelişimlere ayak uydurabilmek, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya kaldığı problemlerdendir (Arslan ve Özpınar, 2008). Bu ülkeler, hem bu değişim ve gelişimlere ayak uydurmak hem de bu farklılıkları başta eğitim sistemi olmak üzere diğer tüm sistemlere uyarlamak durumundadırlar. Toplumda meydana gelen değişimlere ayak uydurabilmek için öğretmenlerin doğru bir şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin doğru şekilde yetişmesi ise planlı, düzgün ve sistematik bir şekilde işleyen öğretmen yetiştirme sistemi ile mümkün olmaktadır.

Kahyaoglu ve Yangin (2007)'a göre birbiri ile etkileşim içinde bulunan öğretmen, öğrenci, okul, çevre, aile gibi parçaların bir bütünü oluşturduğu eğitim sisteminin verimli ve istenilen hedefler doğrultusunda çalışmasında kilit konumda öğretmen vardır. Bu süreçte öğretmen önemli bir rol üstlenmektedir. Erdem, Gezer ve Çokadar (2005)'ın da belirttiği gibi öğretmenin psikolojisi, düşüncesi, yaşam şekli, alışkanlıkları gibi konular öğrencileri etkilediği için öğretmenlerin mesleklerine bakış açıları, bu mesleği başarılı bir şekilde yerine getirmelerinde büyük rol oynamaktadır. Bu sebeple öğretmen kendini ne kadar iyi yetiştirebilirse, ne kadar değişime hazır ve yeniliklere açık olabilirse o kadar nitelikli ve yeterli bireyler yetiştirecek ve yetiştirdiği her birey ile toplumun ilerlemesine katkı sağlayacaktır.

Geleneksel eğitim anlayışında öğretmen, bilgiye sahip olan ve bilgiyi aktaran kişi iken, bilginin elde edilmesinde ve kullanılmasında ortaya çıkan teknolojik gelişmeler, öğretmenin sınıf içerisindeki rolünü de değiştirmiştir (Önal, 2011). Toplumdan topluma değişiklik gösteren kültürel farklılıklara; ekonomik, sosyal, siyasi, akademik gelişmeler içerisinde bulunan zamanın koşullarına göre yetiştirilmek istenen insan modeli de değişmekle beraber öğretmene yüklenen belli başlı roller olduğu dikkat çekmektedir. Bu rollerin bazıları şu şekilde özetlenebilir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005):

- **Temsilcilik:** Öğretmen üyesi olduğu öğretmen grubunu temsil eden kişidir.
- **Liderlik/Başkanlık:** Öğretmen, gerek içinde bulunduğu öğretmen grubunda gerekse birlikte olduğu öğrenci grubunda bir liderlik rolü üstlenmektedir.
- **Öğreticilik:** Öğretmen, uzmanlık alanıyla ilgili bilgileri aktaran kişidir. Sınıfındaki öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları bildiği için her öğrencinin en etkili biçimde öğrenebileceği yolu tespit ederek ona göre plan ve program yapar.
- **Arabuluculuk:** Öğretmen, bireyler ve gruplar arası çatışmalarda bir arabulucu rolü üstlenmek durumundadır. İlkokul öğrencilerine göre öğretmenleri iyi bir arabulucudur. Grup çalışmalarında, oyunlarda ya da bir şeyi paylaşamadıklarında öğretmen onları uzlaştırır.
- **Hakemlik:** Öğretmen, okul ve sınıf ortamında eğitimle ilgili kuralların uygulayıcısıdır. Öğretmen, bazı durumlarda haklıyla haksızı, iyiyle kötüyü, suçluyla suçsuzu ayırt eden kişidir.
- **Rehberlik:** Öğretmen, öğrencilerinin sorunlarını bilen, onların sırlarını koruyan, sorunlarını çözmelerine yardımcı olan kişidir.

- **Yargıç, bilgiç ve dedektif öğretmen:** Öğrencilerin gözünde öğretmen bir yargıçtır. Öğretmen, öğrencilerine göre her şeyi bilen kişidir. Öğrenciye göre bilmediği bir şeyi sorduğunda hemen ve en doğru cevabı alacağı kişi öğretmendir.

Öğretmenlerin kendilerinden beklenen nitelikleri karşılayabilecek seviyeye ulaşabilmeleri için bu rolleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Eğitim fakülteleri, öğretmenlik mesleğini seçen öğrencileri dört yıl süren lisans eğitimleri yoluyla yukarıda bahsedilen öğretmen rollerini geliştiren ve her yönüyle mesleğe hazırlayan eğitim kurumlarıdır. Öğretmen adayları bu süreçte genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri ve öğrenim gördükleri branşa yönelik alan eğitimi alarak mesleğe hazırlanmaktadır. Öğretmen adayları aldıkları teorik eğitimin yanı sıra eğitimlerinin üçüncü ve son yılında öğretmenlik uygulamaları adı altında haftada bir gün okullarda staj yapmaktadırlar. Eğitimlerinin dördüncü yılında ise öğretmen adayları lisans derslerinin yanı sıra öğretmenlik stajlarını devam ettirirken bir yandan da mesleğe başlamaları için girmeleri gereken Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) hazırlanmak zorunda kalmaktadırlar.

Türkiye'de öğretmenlerin yetiştirilmesinde eğitim fakülteleri sorumlu tutulmakta ve gerekli olan meslekî, kültürel ve pedagojik destek eğitim fakültelerince verilmektedir (Tösten, 2011). Bunun yanı sıra Türkiye'de öğretmenlerin eğitimi ve yetiştirilmesi konusu hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitim olmak üzere iki başlık altında toplanabilir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Türkiye'de hizmet öncesi eğitimi veren ve öğretmen yetiştiren kurumlar eğitim fakülteleridir. Ancak lisans eğitimlerini eğitim fakültelerinde tamamlamayan, başka bir bölümde dört yıllık lisans eğitimi almış olan ve öğretmen olmak isteyen öğrenciler bir yıl süren pedagojik formasyon eğitimi ile öğretmen olabilmektedirler. Türkiye'de öğretmen yetiştirme programları YÖK tarafından belirlenmektedir. Bu programlar, genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri, alana ilişkin dersler ve dönemsel öğretmenlik uygulamalarından oluşmaktadır. Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarının teorik açıdan yeterli olsa da öğretmen seçimi sürecinde yetersiz olduğu gözlenmektedir. Örneğin, Almanya'da öğretmenlik için yazılı bir sınavın yanı sıra sözlü bir sınav ve 18-24 ay arası süren stajyerlik dönemi söz konusudur. Aynı şekilde Japonya'da öğretmen adaylarına uygulanan sınavlara bakıldığında sınavın adayları bir bütün olarak değerlendirdiği; yazılı sınav, sözlü sınav, pratik sınav (fiziksel egzersiz, müzik, resim, yabancı dil performansı), makale/tez

sınavı, ders planı hazırlama ve adayların çeşitli okul yaşamı durumlarında ders gösterimi yaptığı yapısal bilgi ve yetenek testlerinden oluşmaktadır (Mete, 2013). Türkiye'ye ise öğretmen atamalarında adayların başka bir yeterliğine bakılmaksızın KPSS ile atanmaları söz konusudur. Öğretmenler atandıkları andan itibaren herhangi bir sınava tabi tutulmadan ya da öğretmenliğe yönelik yeterliklerine bakılmadan asil öğretmen olarak görev yapmaya başlamaktadırlar.

Öğretmenlerin lisans düzeyindeki aldıkları eğitimin yanı sıra mesleklerine başladıkları dönemde aldıkları eğitim de önem taşımaktadır. Öğretmenlerin bu dönemde aldıkları hizmet içi eğitim, öğretmenlerin meslek yaşantıları içinde performanslarını ve verimliliklerini artırmak amacıyla mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik eğitsel anlamdaki her türlü etkinliği kapsamaktadır (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005).

Öğretmen yetiştirme konusunda Dünyanın değişik ülkelerinde farklı uygulamaların yapıldığı ve bu konuda bazı ülkelerin daha başarılı olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlik eğitiminde oldukça başarılı uygulamaları olan Finlandiya'da öğretmen adayları lisans ve yüksek lisans eğitimleri boyunca çok yönlü olarak yetiştirilmektedir. Bu eğitim süresince öğretmen adaylarına verilen formasyon eğitiminde iletişim, didaktik araştırma, özel eğitim, pedagoji eğitimi, alan bilgisinin öğretimi gibi dersler verilmektedir (Ekinci ve Öter, 2010).

PISA olarak kısaltılan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assessment) adında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından 1997'de geliştirilen sınav uluslararası çapta üç yılda bir 15 yaşındaki öğrencilerin başarısını sınımlamaktadır. Dünya genelinde 65 ülkede öğrenci başarılarının değerlendirildiği PISA raporlarında, Türkiye'nin öğrenci yetiştirmedeki durumu görülmektedir. Ülkemizde son dönemlerde eğitim alanında ve özellikle öğretmen eğitiminde yapılan reformlar sonucunda 2009 yılındaki PISA değerlerinde 2006 yılındaki değerlere göre bir iyileşme görülmüş ancak yine de ortalamanın altında olduğu tespit edilmiştir (Alkan, 2012). PISA 2012 sonuçlarına göre ise Türkiye'nin matematik alanında 44. okuma alanında 42. ve fen alanında 43. sırada olduğu görülmektedir (Yıldırım, Yıldırım, Yetişir ve Ceylan, 2013). Geçmiş yıllardaki PISA raporları ile bu sonuçlar karşılaştırıldığında, Türkiye'nin genel sıralama içinde belirgin bir değişiklik yaşamadığı gözlenmektedir (Yıldırım ve ark., 2013).

Öğrenci başarısı ile öğretmen başarısının doğru orantılı olduğu düşünüldüğünde ve PISA'daki öğrenci başarıları dikkate alındığında Türkiye'deki öğretmen yetiştirme sisteminin de iyi olmadığı söylenebilir. Yapılan bir çalışmaya göre, kötü bir sistemin içinde yetişen öğretmenlerin yetiştirdiği öğrencilerin başarılarının da düşük olacağı belirtilmektedir (McKinsey ve Company, 2007). Dolayısıyla Türkiye'nin Dünya ülkeleri arasında önemli bir yer edinebilmesi için öğretmen yetiştirme sistemi üzerinde birtakım değişiklikler ve yenilikler yapması gerekmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmen yetiştirme ve seçim süreçlerinin ya da yöntemlerinin yeterli olmadığı görülmektedir.

Türkiye'de eğitim fakültelerinden mezun olan aday sayısının ihtiyaçtan fazla olması adaylar arasında bir eleme sınavının yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu sebeple öğretmenler dört yıllık lisans eğitimlerini bitirdiklerinde KPSS'ye girmekte ve bu sınavdan başarılı olanlar öğretmen olarak atanmaktadırlar. KPSS, içinde genel yetenek, genel kültür gibi farklı alanları barındıran, dört oturumdan oluşan ve ortalama ikişer saat süren yazılı bir sınavdır. KPSS'de öğretmen adayları alanlarına ilişkin teorik bilgilerine göre değerlendirilmektedirler. Lisans eğitimleri sırasında yeterli teorik bilgiyi edinen adaylar KPSS ile atanabilmektedirler. Adaylar lisans eğitimleri sırasında mesleğe, eğitim bilimlerine, alanlarına, genel kültürlerini ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik birtakım dersler almaktadırlar. Adaylar aldıkları bu teorik derslerin yanı sıra bölümlere göre değişmekle birlikte iki ya da üç dönem il merkezlerindeki ya da çevre köylerdeki devlet okullarında staj yapmaktadırlar. Bu staj dönemlerinde adayların öğretmenliğin olumlu ya da olumsuz yanlarını görmeleri, kendilerini öğretmenliğe hazırlamaları, üniversitede edindikleri teorik bilgileri uygulamalı olarak pekiştirmeleri beklenmektedir.

Öğretmenliğin çalışma koşulları, KPSS'nin varlığı ve bazı branşlarda öğretmen alımının az olması, adayların öğretmenlik mesleğini tercihlerinde etkili olmaktadır (Sezgin ve Duran, 2011). Toplumun bir kısmı için öğretmenlerin çalışma koşullarının rahat olduğu düşünülse de, şehir merkezleri ya da şehir merkezlerine yakın yerlerde öğretmenlik yapmayan kişiler zor şartlarda mesleklerini yapmaktadırlar. Şehir merkezlerinden uzak yerlerde görevlerini yapan öğretmenler, okulların fiziki koşullarından dolayı, idari görevleri de yüklenmek zorunda kaldıkları için görevlerini yaparken bazı zorluklarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Öğretmen adayları lisans eğitimlerinin sonunda

girecekleri bir sınavın varlığından dolayı ya da sınava girseler dahi devletin belirlediği branşlara göre öğretmen kontenjanlarının farklılık göstermesi, bazı branşlarda atanmanın olmaması veya istihdam edilecek öğretmen sayısının az olması adayların bu mesleği tercihlerini etkileyebilmektedir. Öğretmen adaylarının karşı karşıya oldukları bu durum onların lisans dönemindeki başarılarını, okulda aldıkları derslere bakış açılarını veya aileleri ve arkadaşları ile olan ilişkilerini etkileyebilmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda KPSS'den dolayı öğretmen adaylarının yaşamlarının olumsuz yönde etkilendiği belirtilmektedir (Sezgin ve Duran, 2011; Altun Yalçın ve ark., 2013; Özsarı, 2008). Öğretmen adaylarının yaşadıkları bu olumsuzlukların, onların mesleğe başladıkları dönemdeki başarılarını ve yetiştirdikleri öğrencilerin başarılarını da etkileyebileceği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının karşı karşıya oldukları bu durum göz önüne alındığında, onların KPSS sebebiyle yaşadıkları olumsuzlukların giderilmesine ilişkin literatüre katkı sağlamak amacıyla bu çalışmanın yapılmasına gerekli görülmüştür.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının KPSS'nin öğretmen seçimindeki yeterliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının KPSS'nin öğretmen seçimindeki gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. KPSS'nin, öğretmen adaylarının aileleri ile ilişkilerine etkileri nelerdir?
4. KPSS'nin, öğretmen adaylarının arkadaş çevreleri ile ilişkilerine etkileri nelerdir?
5. KPSS'nin, öğretmen adaylarının sanatsal-kültürel faaliyetlerine etkileri nelerdir?
6. KPSS'nin, öğretmen adaylarının okul içindeki faaliyetlerine etkileri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Toplumların her alanda kalkınmayı sağlayabilmeleri ve varlıklarını devam ettirmelerinde en önemli rol eğitim sistemine düşmektedir. Eğitim sistemi öğretmen, öğrenci, çevre, eğitim-öğretim ortamı vb. unsurları içinde barındıran, sürekli gelişim ve değişimin olduğu bir sistemdir. Temel ve zorunlu eğitim süresinin artırılması, okullardaki öğrenci sayılarının fazla oluşu ve eğitim dünyasında meydana gelen önemli değişiklikler, daha iyi eğitilmiş öğretmenlere olan ihtiyacı arttırmaktadır (Odabaş, 2010). Dolayısıyla öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi dönemlerde iyi bir şekilde yetiştirilmeleri büyük önem arz etmektedir.

Dünyada pek çok ülkede öğretmenlerin yetiştirilmesine büyük önem verilmektedir. Öyle ki bu ülkelerin öğretmen yetiştirme politikalarına bakıldığında, öğretmenlerin çok yönlü yetiştirildikleri, adayların öğretmen olabilmeleri için birçok aşamadan geçtikleri, öğretmenliğe başladıklarında bile dönem dönem değerlendirmeye alındıkları, asil öğretmen olmadan önce belli bir süre gözetmen eşliğinde mesleklerini yaptıkları gibi durumlar söz konusudur. Öğretmenlik yurtdışında çoğu ülkede seçkin bir meslek olarak görülmektedir. Örneğin, Finlandiya'da öğretmenlik mesleğinin statüsü oldukça yüksektir, yüksek yeterlikler gerektirmektedir (Ekinci ve Öter, 2010). Bu nedenle öğretmenlerin iyi bir şekilde yetiştirilmesine de büyük önem verilmektedir. Öğretmen olmak isteyen kişiler, öğretmenlik eğitimlerine başlayabilmek için yazılı ve sözlü sınavlar gibi çeşitli aşamalardan geçirilmektedirler. Bu aşamaları başarılı ile geçen adaylar öğretmenlik eğitimlerine başlayabilmektedirler. Öğretmenlik eğitimine başlayan ve bu süreci başarı ile tamamlayan öğretmen adaylarının mesleğe başlayabilmeleri için yine farklı aşamalardan geçmeleri gerekmektedir. Örneğin Hollanda'da, kademeler arası farklılıklar göstermekle birlikte, öğretmenliğe başlamak için lisans eğitimi yeterli görülmeyip, adayların bir yıllık yüksek lisans eğitimlerini tamamlamaları gerekmektedir (Uçar ve Uçar, 2004). Aynı şekilde Japonya'da adaylar altı aylık staj döneminden geçtikten sonra bir sınava girmekte ve başarılı olanlar asil olarak öğretmenlik yapmaya hak kazanmaktadırlar (Ergun ve Ersoy,2014).

Türkiye'de ise, öğretmen adayı olabilmek için, öğrencilerin lise eğitimlerini tamamlamış ve Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) gibi birtakım

çoktan seçmeli sınavları başarı ile geçmeleri yeterlidir. Bu sınavlardan yeterli puanı alan adaylar eğitim fakültelerinde okumaya hak kazanmaktadırlar. Bu hakkı kazanan öğrencilerin tümü lisans eğitimlerine başladıkları dönemden itibaren de öğretmen adayı olarak nitelendirilmektedirler. Öğretmen adayları dört yıl boyunca sosyal, psikolojik, pedagojik vb. alanlarda eğitim alarak öğretmenliğe hazırlanmaktadırlar. Dört yıllık lisans eğitimlerini başarılı bir şekilde tamamlayan adaylar birer öğretmen olarak mezun olmaktadır. Ancak lisans eğitimlerini tamamlayan bütün adayların hepsinin istihdam edilmesi mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla yurtdışındaki bazı ülkelerde de yapıldığı gibi Türkiye’de de istihdam edilecek öğretmenlerin belirlenmesi için bazı seçim yöntemleri kullanılmaktadır. Türkiye’de bu seçim KPSS ile yapılmaktadır. bu sınavda öğretmen adayları genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri ve öğretmenlik alan bilgisi testleri ile değerlendirilerek belirli bir puan almakta ve bu puanlara göre devletin belirlediği kontenjanlar çerçevesinde öğretmen kadrolarına atanmaya hak kazanmaktadırlar. Bu durum öğretmen adayların sınav öncesi ve sonrasında yorucu, kaygı verici, stres yaratan bir döneme girdiklerini düşündürmektedir. Dolayısıyla bu araştırma ile öğretmen adaylarının KPSS sebebiyle yaşadıkları sorunlar, yaşamlarının farklı alanlarında KPSS muhtemel etkileri araştırılmak istenmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde KPSS ile ilgili çalışmaların olduğu; ancak KPSS’nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkileri üzerine yapılan çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğu gözlenmektedir. Önceki yıllarda yapılmış bu çalışmalara bakıldığında, bu çalışmaların KPSS’ye yönelik görüşlerin değerlendirilmesi (Aküzüm, Demirkol, Ekici ve Talu, 2015; Karataş ve Güleş, 2013; Erdem ve Soylu, 2013; Atav ve Sönmez, 2013; Tösten, Elçiçek ve Kılıç, 2012; Kuran, 2012), Okçu ve Çelik, 2011; Gündoğdu, Çimen ve Turan, 2008), KPSS’nin bir yöntem olarak değerlendirilmesi (Erarslan, 2004), KPSS ile akademik başarı arasındaki ilişkiler (Durmuşçelebi, 2013; Özkan ve Pektaş, 2011; Kablan, 2010; Yeşil, Korkmaz ve Kaya, 2009; Baştürk, 2008) gibi alanlarda yoğunlaştığı gözlenmektedir. KPSS’nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerinin konu alındığı çalışmalar arasında Altun Yalçın, Yalçın, Kahraman ve Yılmaz (2013), Şahin(2011) , Temur, Özkan, Atlı ve Zırhlıoğlu (2011) , Sezgin ve Duran (2011) tarafından yapılan çalışmalar dikkati çekmektedir. . Konuyla ilgili alan yazında yeterli çalışmanın olmaması eldeki bu çalışmanın, KPSS’nin öğretmen adayları üzerindeki akademik ve sosyal etkileri üzerine

alan yazına katkıda bulunacak ampirik bir veri oluşturması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

Bu çalışma aşağıdaki sayıtlara dayalı olarak yapılmıştır:

1. Görüşme yapılan kişilerin sorulara dürüstlikle ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Toplanan verilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırma, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümündeki 10 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Araştırma, araştırma grubundaki son sınıf öğrencilerinin araştırmaya konu edilen görüşleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma, veri toplama aracında yer alan yarı yapılandırılmış, açık uçlu sorular ve bu sorulara verilen yanıtlar ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS): Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmak isteyen lise, lisans ve yüksek lisans mezunu adayların girdikleri ÖSYM tarafından yapılan merkezi bir sınavdır (Önal, 2011: 29).

Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS): 2010 yılından beri uygulanan, lise eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin yükseköğretime geçişlerinde ilk basamak olan test türünde yapılan bir sınavdır.

Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS): Lise eğitimini tamamlayan ve Yükseköğretime Geçiş Sınavı'nda barajı geçmiş olan öğrencilerin girdiği 2010 yılı itibarıyla uygulamaya başlanan test türünde yapılan bir sınavdır.

Devlet Memuru Olarak Atanacaklar İçin Yapılacak Seçme Sınavı (DMS): Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmak isteyen ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans ve lisans mezunu adayların girdikleri ÖSYM tarafından yapılan 1999 ve 2000 yıllarında uygulanan merkezi bir sınavdır. (Odabaş, 2010).

Kurumlar İçin Merkezi Eleme Sınavı (KMS) : Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmak isteyen adayların girdikleri 2001 ve 2002 yıllarında uygulanan ÖSYM tarafından yapılan bir sınavdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Öğretmenlik Mesleği

2.1.1 Öğretmenlik

Öğretmenlik, eğitim ile ilgili sosyal, pedagojik, bilimsel vb. boyutlara sahip, alanında uzman olmayı gerektiren ve uzmanlık bilgi ve becerisini tüm eğitsel alanlarda veya ortamlarda kullanmayı gerektiren bir meslek dalıdır. Dolayısıyla öğretmen, bir yandan çağın gereklerine uygun bir şekilde kendini yenileyip geliştirirken, bir yandan da yetiştirdiği öğrencilerin zihinsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimini sağlayan kişidir.

Literatüre bakıldığında öğretmenlik ile ilgili birçok tanım karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

- Öğrenci ile sürekli etkileşim halinde bulunan, eğitim programını uygulayan, öğretimi yöneten, öğretimin ve öğrencinin değerlendirmesini yapan kişidir (Tösten, 2011).
- Öğretmen, en iyi bilgi aktaran birey değil, davranış ve tutumları ile öğrencilerin başarılarına dönük etkinlikler düzenleyebilen, öğrenci merkezli eğitim yapan bireydir (Karahana, 2008)
- Öğretmen, değişik sistemlerde, kuruluşlarda ve düzeylerde, öğretme-öğrenme ortamını en etkili biçimde oluşturarak eğitsel amaçları gerçekleştirmede öğrencilere ve anne babalara kılavuzluk ve yardım edecek nitelikte, genel kültüre sahip, öğretmenlikte ve öğreteceği bilimsel dalda ve uygulamada uzmanlaşmış kişidir (Başaran, 1993).

1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik mesleğinin yasal tanımı, “Öğretmenlik devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.” şeklinde tanımlanmıştır (Odabaş, 2010)

Geçmişe bakıldığında öğretmenlik diğer mesleklere nazaran daha saygın ve toplum tarafından daha fazla önem verilen bir meslek dalı iken günümüze gelindiğinde, bireyin başka bir mesleğe sahip olamazsa olacağı bir meslek olarak görülebilmektedir. Bu da öğretmenlik mesleğinin değerini kaybetmesine sebep olabilmektedir.

Nitelikli eğitim nitelikli öğretmenlerle gerçekleştirilebildiği için, öğretmenler, eğitim-öğretim faaliyetlerini başarılı bir biçimde sürdürebilmeli ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumlara sahip olmalıdırlar (Okçu ve Çelik, 2011). Öğretmenlik mesleği, niteliği gereği diğer mesleklerden oldukça farklıdır ve bu nedenle çoğu meslekte hataları telafi etmek mümkünken öğretmenlik mesleğinde yapılan hataların telafisi zordur (Özbek, Özgen ve Kahyaoğlu, 2007). Öğretmenlik, eğitsel olan ya da olmayan tüm alanlarda çevresindekilere örnek olmayı gerektiren bir meslektir. Dolayısıyla öğretmenlerin yaptıkları hatalar, başta öğrencileri olmak üzere topluma yansıtacağı için daha özenli olmak gerekmektedir.

Öğretmenlerin toplumun ihtiyaçları doğrultusunda araştıran, sorgulayan, problem çözebilen, eleştirel düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, teknolojiden yararlanabilen, düşündüklerini rahat bir şekilde ifade edebilen öğretmen yeterliklerine sahip olması gerekmektedir (Bulut ve Doğar, 2006). Bunların yanı sıra, alanına hâkim, ders etkinliklerini planlayabilen ve öğretim yöntem ve teknikleri konusunda gereken üst düzey bilgi ve beceriye sahip öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Etkili bir öğretilerde bulunması öngörülen özellikler (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005):

- Sabırlıdır, olaylar karşısında dayanıklıdır ve duygularını kontrol altında tutabilir.
- Farklı inanç, görüş ve gruplara saygılıdır.
- Kılık kıyafetine, temizlik ve düzene özen gösterir.
- Kendini geliştirmeye ve eleştirilmeye açıktır.
- Kişisel sorunlarıyla sınıfı ve okulu meşgul etmez.
- Öğrencileri güdüleyici özelliklere sahiptir.
- Başarıya odaklı, öğrenciden yüksek başarı beklentisi içinde ve öğrencilerini destekleyicidir.
- Düşünce ve davranışlarıyla öğrenciler için modeldir.
- Öğrencilere karşı güler yüzlü, hoşgörülü ve sevecendir.
- Güvenilir, dürüst, objektif, sırdaş ve dosttur.
- Sınıfta yapıcı ve eğitsel bir disiplin oluşturur.
- Liderlik özelliklerine sahiptir.
- Öğrencileri, velileri, çevresini etkilemede başarılıdır.
- Cesaretlendirici ve destekleyicidir.

- Sorunlara çözüm bulmak için çaba harcar.
- Sınıfta otoriteyi sağlar, cezaları bireysel olarak verir.
- Verdiği ödevleri takip ve kontrol eder.
- Eğitim bilimlerinin temel kavramlarını tanır ve öğrenmeyi kolaylaştırır.
- İyi bir gözlemcidir, kendini sürekli yenileme gayreti içindedir.

Hızlı bir değişim ve gelişimin yaşandığı bilgi çağında öğretmenlerden beklenen nitelikler değiştiği için günümüzde öğretmenlerden hem öğretim yöntem ve tekniklerini iyi kullanabilme becerileri göstermeleri hem de çağdaş eğitimin gereksinimi olan daha modern sınıf yönetimi ve bunları öğrenme ortamları ile bütünleştirmeleri beklenmektedir (Kahyaoğlu ve Yangın, 2007). Çünkü bu beklentileri karşılayamayan öğretmenlerin performansı yüksek bireyler yetiştirmeleri pek mümkün olmamaktadır. McKinsey ve Company (2007)'in çalışmasına göre, 1997 yılında Tennessee'de yapılan bir çalışmada sekiz yaşındaki iki öğrenciden biri yüksek performanslı bir öğretmene, diğeri ise düşük performanslı bir öğretmene verilmiş ve üç yıl içinde bu iki öğrencinin performansları arasında %50'nin üzerinde bir farklılık gözlenmiştir. Bu çalışmadan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin performansları öğrencilerin performanslarını da büyük oranda etkileyebilmektedir. Dolayısıyla öğretmen yeterliklerinin, öğretmen yetiştirme sürecinde öğrenciye sunulan teorik ve uygulamalı çalışmalar aracılığı ile kazandırılması ve beklenen düzeylere eriştirilmesi gereklidir (YÖK, 1998).

Donanımlı bir öğretmenin genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri ve kendi öğretmenlik alanları ile ilgili yeterli bilgi birikimi olması gerekir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin sahip oldukları bu bilgileri öğrencilerine en iyi şekilde aktarabilmesi için birtakım mesleki özelliklere de sahip olması gerekmektedir (Özer ve Gelen, 2008). Öğretmenlerin sahip olması gereken bu mesleki özellikler şu şekilde sıralanabilir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005):

- Zamanı etkili kullanır, derslere zamanında başlar ve zamanında bitirir.
- Diğer yönetici ve öğretmenlerle işbirliği yapar.
- Öğrencinin sorunlarını, fizyolojik, duygusal, sosyal özelliklerini bilir ve buna göre davranır.
- Öğrencilerin problem çözme, sistematik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye çalışır.
- Öğrendiklerini pratiğe dönüştürebilen bireyler yetiştirir.
- Öğrencileri bir üst öğrenime, topluma ve hayata hazırlamaya çalışır.
- Öğretim ve öğrenmeyle ilgili son gelişmeleri izler ve sınıfta uygulamaya çalışır.
- Sınıf yönetiminin tüm etkinliklerinde öğrencinin katılımını esas alır.
- Güvenilir ve geçerli ölçme tekniklerini kullanarak öğrenci başarısını objektif değerlendirir.

- Öğrencilere, eğitimin, öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu bilincini kazandırır.
- Özgür bir sınıf ortamı hazırlayarak öğrencilerin girişken, kendini gerçekleştirebilen bireyler olmasını sağlamaya çalışır.
- Her türlü öğretim yöntem, teknik ve stratejilerinden öğretimde yararlanır.

Öğretmenlerden sahip oldukları mesleki bilgi ve becerilerin yanı sıra, geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları beklenmektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Öğretmenlerin kendisini geliştiren, sosyal, yenilenen, çağın gereklerine ayak uyduran, çevresine duyarlı, iletişim becerileri kuvvetli olan bireyler olmaları gerekmektedir.

2.1.2 Dünyada Öğretmen Yetiştirme

Dünyada eğitim politikalarının uygulayıcısı, eğitim hizmetlerini anlamlı hale getiren, eğitimin hizmetlerinin başlatıcısı, geliştiricisi ve uygulayıcısı olan öğretmenler eğitim sistemlerinin temel öğelerinden biridir (Abazaoğlu, 2014). Tüm ülkeler okullarını geliştirmenin ve daha yüksek sosyal ve ekonomik beklentilere yanıt vermenin yollarını ararlar; çünkü okullardaki en önemli unsur olan öğretmenler okulların gelişim çabalarının merkezindedirler (OECD, 2005). Dünyada ve Türkiye’de okullardan ve öğretmenlerden beklenen nitelikler gün geçtikçe artmaktadır. Örneğin, Guarino, Santibañez ve Daley (2006)’e göre Amerika’daki ilköğretim ve ortaöğretim devlet okullarının amacı her öğrenci için yüksek kalitedeki bir eğitimi sağlamaktır ve bunu sağlamak için yeterli düzeyde öğretmen olarak hizmet edebilecek ve istekli olan yetkili bireyleri seçebilmek gerekmektedir. OECD (2005)’nin raporuna göre günümüzde toplumlar okullardan;

- Farklı dil ve öğrenci geçmişleri ile etkili bir şekilde başa çıkmayı,
- Kültür ve cinsiyet konularında hassas olmayı,
- Sosyal uyum ve hoşgörüyü geliştirmeyi,
- Dezavantajlı, öğrenme ve davranışsal problemi olan öğrencilere etkili bir şekilde cevap vermeyi,
- Yeni teknolojileri kullanmayı,
- Öğrenci değerlendirme yaklaşımlarına ve gelişen bilgi alanlarına ayak uydurmalarını beklemektedir.

Görüldüğü gibi eğitimin temel ögesi olan öğretmen yetiştirme sistemi Türkiye gibi diğer ülkelerde de üzerinde durulan bir konudur. Türkiye ile diğer ülkelerdeki öğretmen yetiştirme sistemlerine bakıldığında birtakım benzerlikler ve farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 2012 PISA sonuçları gözden geçirilmiş; matematik, okuma ve bilim alanlarından en az birinde ilk 10'da olan ülkelere bazıları değerlendirmeye alınmıştır.

Finlandiya'daki öğretmen yetiştirme sistemine bakıldığında öğretmenliğin çok önemli bir meslek olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğretmen yetiştirmeye de çok önem verilir. Öğretmen yetiştirme süreci, ulusal ve uluslararası değerlendirmeler ve pedagojik bir programı içeren bir yapıyı arz eder (Ekinci ve Öter, 2010). Eğitimde imkân ve fırsat eşitliği, herkes için ve her yerde eğitim, eğitim hizmetlerinde sosyal ve bölgesel bakımdan eşit imkânlar sağlamak, iyi eğitilmiş ebeveynler ve yaşam boyu eğitim Finlandiya'da eğitime yön veren unsurlardır (Aras ve Sözen, 2012). Öğrencilerin bireysel farklılıklarının farkında olmak ve bu farklılıklara saygı duymak, diğer öğretmenlerle işbirliği ve iletişim halinde olmak, aileler ve toplumun çeşitli kollarıyla ortak çalışmalar yapmak, etkili ve uygun öğrenme ortamları ve materyalleri hazırlamak ve geliştirmek, mesleki gelişimini devam ettirmek öğretmenlerin genel yeterlilikleri olarak belirlenmiştir (Ekinci ve Öter, 2010). Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olmalarının dışında lisans mezunu olmaları da yeterli değildir. Öğretmenler içeriği üniversiteler arasında farklılık gösterebilen yazılı sınav, mülakat, yetenek testi gibi birtakım testlerden geçirilmektedirler. Sahlberg (2010)'e göre Finlandiya'da ilköğretim öğretmeni seçim sürecinde iki aşama vardır:

-Birincisinde adaylar üniversite sınavı sonuçlarına, okul tarafından verilen lise diplomasına ve okul dışındaki başarı kayıtlarına göre seçilirken,

-İkincisinde adaylar pedagoji ile ilgili belirlenen kitaplardan yapılan yazılı bir sınava, sosyal etkileşim ve becerilerini gösteren portfolyolarına bakılarak ve bunlar sonucunda başarılı olan adaylara sözlü sınav yapılarak seçilirler.

Japonya'da öğretmen adaylarının mesleğe başlayabilmeleri için üniversiteden aldıkları lisans derecesi yeterli değildir (Atanur Başkan, Aydın ve Madden, 2006; Odabaş, 2010). Japonya'daki öğretmen yetiştirme sisteminde öğretmen adayları iki aşamalı sınavla

seçilirler. Birinci aşama ülke genelinde, ikinci aşama ise üniversiteler tarafından yapılmaktadır (Uçar ve Uçar, 2004). Öğretmenlik eğitimi veren okullar, hem programlarına kabul aşamasında hem de işe alım sürecinde oldukça seçicidir; öğretmen adayı bir öğretmenlik eğitim programına katılabilmek için Ulusal Giriş Sınavı'nda başarılı olmalıdır (Mete, 2013). Japonya'da öğretmen adayları, öğretmen olabilmek için genel kültür, alan ve meslek bilgilerini içeren ve yılda üç defa yapılan bir yeterlik sınavına alınmaktadır. Bu sınavı geçen adaylar, ayrıca görüşme ve uygulama sınavına da tabi tutulmaktadır. Bu sınavda da başarılı olan adaylar, stajyerlik programına alınmakta ve altı ay süren stajyerlik programını tamamlayanlar kamu görevlisi hakkını kazanıp asil öğretmen olarak atanmaktadırlar (Uçar ve Uçar, 2004). Japonya'da eğitim kolejleri dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olan adaylara yönelik, açık sistemde öğretmen yetiştirme olarak adlandırılan, eğitim fakültelerinin verdiği diplomanın yanında diğer fakültelerden alınan sertifikalar yoluyla da öğretmen olunabilmektedir (Mete, 2013). Öğretmen sertifikaları sürekli ve geçici olmak üzere iki çeşittir (Odabaş, 2010):

- Sürekli sertifika tüm ülke genelinde geçerlidir. Bu sertifikaya sahip olanlar asil öğretmen olarak görev yapmaktadırlar.
- Geçici sertifikalar ise sadece verildikleri illerde geçerli olup, bu sertifikaya sahip olanlar yardımcı öğretmen olarak atanmaktadırlar.

Singapur'un eğitim alanındaki başarısı değerlendirildiğinde göze çarpan altı faktör vardır. Bunlar; istikrarlı ve tutarlı eğitim politikaları, seçkin öğretmenler, kaliteli okul liderleri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımı, eğitimde fırsat eşitliği konusundaki kararlılık ve matematik, fen bilimleri öğretimine ve teknik becerilere verilen önem olarak sıralanmaktadır (Levent ve Yazıcı, 2014). Bununla birlikte Singapur'daki öğretmen yetiştirme sisteminde üç farklı yapı göze çarpmaktadır. Bunlar:

- Dört yıllık eğitim sonunda alınan ve Ulusal Eğitim Kurumu (NIE) tarafından sunulan program: Programlar, alınması gereken dersler ve öğretmenlik uygulaması süreleri ile ilgili farklılık göstermekte ve akademik ünite sistemi ile değerlendirilmektedir. Bu program Avrupa'da uygulanan kredi sistemi ile benzerlik gösterir ve öğrencilerin dersler bağlamındaki iş yükünü ifade eder.

- Eğitim Diploması Programı: Bu programın süresi iki yıldır. Bu programda öğrencilerden GCE A (Cambridge Üniversitesi İleri Düzey Sınav) seviyesini gösterir belge ya da Politeknik diplomasına sahip olduklarını belgelemeleri istenmektedir. Bu programdaki dersler incelendiğinde alan dersleri haricinde lisans programlarına benzer derslerin yer aldığı görülmektedir.
- Lisans Sonrası Diploma Programı: Bu programa ilgili bir alanda lisans derecesine sahip olan adaylar katılabilmekte ve program bir yıl sürmektedir. Bu programda, bir alanda lisans mezunu olmayı gerektirdiğinden programda ağırlıklı olarak eğitim bilimleri ve program derslerinin yer aldığı görülmektedir (Aksoy ve Gözütok, 2014)

Hollanda'nın eğitim sistemi incelendiğinde öğretmen yetiştirmede üç farklı yol izlendiği görülmektedir (Ergun ve Ersoy, 2014):

- İlköğretimde öğretmen olabilmek için dört yıllık birleştirilmiş programlarla mesleki yükseköğretime bağlı PABO (Primary School Teacher Training College) adı verilen kurumlarda eğitim görmek gerekmektedir.
- Ortaöğretim birinci devrede öğretmen olabilmek için dört yıllık birleştirilmiş programlarla mesleki yükseköğretim kurumlarına bağlı öğretmenlik programlarında eğitim görmek gerekmektedir.
- Ortaöğretim ikinci devrede öğretmen olabilmek için akademik üniversitelerde alınan lisans eğitiminin üzerine bir yıl lisansüstü eğitim görmek gerekmektedir.

Görüldüğü gibi diğer ülkelerde öğretmenlik için adaylar çeşitli aşamalardan geçirilerek, adayların öğretmenlik konusundaki yeterliklerine ve belirli bir süre adayların uygulamadaki becerileri değerlendirilerek mesleğe başlamaları sağlanmaktadır. Ancak Türkiye'de öğretmen olabilmek için öğretmenlik lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra öğretmen adaylarının KPSS adı verilen bir sınava girmeleri gerekmektedir. Bu ülkeler arası karşılaştırmalara dayalı olarak, Türkiye'de izlenmekte olan öğrenci seçme sürecinin, öğretmen yetiştirme sisteminin teknik ve akademik boyutlarının gözden geçirilerek ve gelişmiş ülkelerdeki sistemler irdelenerek yeniden tasarlanması gerektiği düşünülmektedir (Atanur Başkan, Aydın ve Madden, 2006).

2.1.3 Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme

Türkiye’de eğitim ve öğretim üzerine çalışanların ortak noktası, bu alanla ilgili farklı düşünce ve yaklaşımlara sahip olmalarına rağmen öğretmenin eğitim sistemindeki önemi konusunda fikir birliği içinde olmalarıdır (Özoğlu, 2010). Bu fikir birliği, öğretmen yetiştirilmesi konusunda çalışmalar yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Tarihsel süreçte, eğitim-öğretim gereksiniminin ortaya çıkması, okulların açılması, eğitim-öğretim konularında düşünceler üretilmeye başlanmasından çok sonra, okullarda öğretici olarak çalışanların istenen niteliklere sahip olarak yetiştirilmesi gereği ortaya çıkmış ve öğretmen yetiştirme çabaları başlamıştır (Okçabol, 2005). Okçu ve Çelik (2011)’e göre dünyadaki bilimsel ve teknolojik ilerlemeler ne kadar ileri düzeyde olursa olsun öğretmenlerin eğitim-öğretim etkinliklerinde birinci öge olma özelliğini değiştirmeyecektir. Ülkemiz öğretmen yetiştirme konusunda zengin bir deneyime sahip olmasına rağmen bugüne kadar ihtiyaç duyulan öğretmenlerin gerek nicelik gerekse nitelik açısından planlı bir şekilde yetiştirildiğini ve istihdam edildiğini söylemek mümkün değildir (Saylan, 2014).

Geçmişe bakıldığında Osmanlı Devleti döneminde eğitim sıbyan mekteplerinde ve medreselerde verilmekteydi. Fatih Sultan Mehmet döneminde bu medreselerden bir kısmı sadece öğretmen eğitime yönelik derslerin yoğun olarak verildiği yerlere dönüştürüldü. Bunu takiben 1848 yılında ilk başlarda medreseden çok farklı olmayan, ihtiyaç duyulduğu sürece öğretmen alımına devam edecek olan Darülmualim’in açılmıştır. Bu okulda öğrencilerin düzgün bir şekilde yetişebilmeleri için gerekenler yapılmış ve öğrencilerin mesleklerine başlayana kadar bildiklerini unutmamaları için bu süre içinde okula devam etmeleri sağlanmıştır. Bu okulun açılmasından sonra Taşdemirci (1999)’nin çalışmasında bahsedildiği gibi, 1839 yılından itibaren öğretmen okulları açılmaya başlanmış, 1868 yılında Darülmualim’in Sıbyan (Erkek Öğretmen Okulu), 1869 yılında Darülmualimin’i Aliye (Yüksek Öğretmen Okulu), 1870 yılında ise Darülmualimat (Kız Öğretmen Okulu) açılmıştır.

20. yüzyıla gelinceye kadar öğretmen yetiştirilmesi konusunda önemli adımlar atılmış, çeşitli okullar açılmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde ise eğitim imkânlarının yaygınlaştırılması çabasının sonucu olarak eğitim kurumlarının sayısı arttırılmış, özellikle ilköğretim öğretmeni talebini karşılamak amacıyla birçok öğretmen okulu

açılmıştır (Akdemir, 2013). Cumhuriyet öncesi dönemden devralınan 7'si kız 13'ü erkek olmak üzere sayıları 20 olan İlköğretmen Okulları, çeşitli evrelerden geçirilerek ve sayıları artırılarak Cumhuriyet'in ilk elli yılında ilkokulların temel öğretmen kaynağı olmuşlardır (Dursunoğlu, 2003). 1920'li yıllarda açılan Köy Muallim Okulları, 1930'lu yıllarda açılan Eğitim Yurtları ve 1940 yılında açılan Köy Enstitüleri ile öğretmenler yetiştirilmiştir. Köy Enstitülerinde ilkokuldan sonra beş yıl öğretim ve bu süre içinde toplam 114 hafta kültür dersleri, 58 hafta ziraat dersleri ve çalışmaları, 58 hafta da teknik ders ve çalışmalar yapılmaktadır (Erbey, 2005). Köy Enstitülerinin kapatıldığı 1953 yılından sonra İlköğretmen Okulları adı altında öğretmen yetiştirilmeye devam edilmiştir. Bu dönemde öğretmen açığı kapatılamadığı için birtakım değişik yöntemlerle öğretmen yetiştirilmiştir (Akyüz, 2009):

- **Yedek Subay Öğretmenler:** Lise ve dengi okul mezunları ile üniversite ve yüksekokullardan mezun olamadan ayrılanlar bir kurstan geçirilerek, askerliklerini köylerde ilkokul öğretmeni olarak yapmışlardır.
- **Vekil Öğretmenler:** Ortaokul ve dengi okullardan mezun olanlardan 18 yaşını tamamlamış olanlar, bir kurstan geçirilerek muvakkat öğretmen olarak ilkokullara atanmış, lise ve üstü okul mezunları da yine bir kurstan sonra orta dereceli okullara öğretmen olarak atanmışlardır.
- **Barış Gönüllüleri:** 1962 Eylül'ünden itibaren bu isimle gelen ABD'li 1200'den fazla "uzman"ın çoğu, 70'li yıllara kadar İngilizce öğretmenliği yapmıştır.
- **Öğretmenlik Formasyonu:** 1970'lerden itibaren, çeşitli fakültelerden mezun olan, fakat öğretmenlik yapmak isteyenler pedagojik formasyondan geçmek zorundaydı.
- **Mektupla Öğretmen Yetiştirme:** 1974'te bütün lise mezunlarına yükseköğretim yaptırmayı vaat eden dönemin hükümeti, mektupla yükseköğretim denen bir uygulamaya gitmiş ve 46.000 öğrenci bu yolla öğretmen yetiştiren programlara alınmıştır.
- **Hızlandırılmış Programla Öğretmen Yetiştirme:** 1975'ten sonra özellikle Eğitim Enstitülerinde siyasal ve ideolojik amaçlı şiddet olayları nedeniyle öğretim normal sürdürülememiş ve binlerce öğrenci okullarına devam

edememişlerdir. 1978'de bu duruma hızlandırılmış programlarla çözüm bulma yoluna gidilmiştir. Çok yoğun dersler ve birden fazla öğretimle yapılan bu uygulamada normal eğitim süresinin %25-50'si kadar bir süre çalışma yapılabilmektedir.

- **Askerliğini Öğretmen Olarak Yapanlar:** 19 Aralık 1987 tarihinde yayınlanan bir yönetmeliğe göre, yedek subaylığa hak kazanıp da mesleği öğretmenlik olanlar ya da öğretmen olabilecek öğrenimi görmüş olanlar, erbaş, er olup da mesleği öğretmenlik olanlar, uygun niteliği taşıyan yüksekokul veya lise ve dengi okul mezunlarından istekliler temel askerlik eğitimleri sonunda öncelik sırasına göre tespit edilip kalan sürelerini Milli Eğitim Bakanlığının emrinde öğretmenlik yaparak tamamlarlar.
- **Tüm Fakülte ve Yüksekokul Mezunlarının Öğretmen Atanması:** MEB 1996'da bu tür mezunlardan başvuranları sınıf öğretmeni olarak atamıştır. Bu şekilde on binlerce kişi hiçbir öğretmenlik formasyonu almadan ve sınavsız mesleğe girmiştir.

Bu modellerin bazıları öğretmenlerin niteliğini arttırmak amacıyla atılmış başarılı adımlar olmasına rağmen, birçoğu sürekli var olan ancak zaman zaman artan öğretmen açığını kapatmak üzere geliştirilmiş, çelişkili ve mesleğin esaslarına uymayan yöntemler olmuştur (Özoğlu, 2010). 1973 yılında öğretmenlerin üniversitelerde eğitim gördükten sonra mesleğe başlaması ilkesi benimsenmiş ve 1974-1975 yılında iki yıllık Eğitim Enstitüleri açılmaya başlanmıştır (Akyüz, 1994). Öğretmen yetiştirme görevinin üniversitelere verilmesi; öğretmen yetiştirme bir uzmanlık alanı haline gelmesi, bu alanda bilimsel bilgi üretilmesi ve birikim oluşturması adına atılan önemli bir adımdır (Özoğlu, 2010). Üniversitelerde verilen eğitimin süresi 1978-1979 yıllarında dört yıla çıkarılmıştır. Bu dönemde öğretmen yetiştiren okulların adı Yüksek Öğretmen Okulu iken 1982 yılı itibarıyla ismi değiştirilerek Eğitim Fakülteleri denilmeye başlanmıştır. Bu okulların öğrenim süreleri 1989 yılı itibarıyla dört yıla çıkarılmıştır (Atanur Başkan, Aydın ve Madden, 2006).

Eğitim Yüksek Okullarının süresinin dört yıla çıkarılması, bu okulların iki yıl mezun vermemesi öğretmen ihtiyacının karşılanması konusunda önemli bir soruna yol açmış ve MEB'in sınıf öğretmeni açığının karşılanmasında, branş öğretmeni olarak yetişen

veya diğer üniversite mezunlarının sınıf öğretmeni olarak atanması gibi pedagojik yönden uygun olmayan önlemlere zorlanmıştır (Odabaş, 2010). Bu döneme kadar öğretmen açığı yapılan çalışmalar ya da yetiştirilen öğretmenler ile kapatılamamış ve bu nedenle öğretmenler eğitimlerini tamamladıktan sonra öğretmenlik görevlerine başlayabilmışlerdir. Öğretmen açığının kapatılamaması gibi sebepler nedeniyle 1997 yılında YÖK tarafından yeni bir düzenleme yoluna gidilmiştir. Yapılan bu düzenleme ile eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasına karar verilmiştir. Bu yapılandırma şu şekilde özetlenebilir (Odabaş, 2010):

1. Sekiz yıllık eğitime geçiş ve çeşitli düzey ve alanlardaki gereksinimler dikkate alınarak eğitim fakülteleri bünyesinde 10 bölüm, 32 anabilim dalı ve 29 program öngörülmüştür.
2. Yeni düzenleme ile ülkemizde ortaöğretim branş öğretmenlerinin ilgili eğitim “tezsiz yüksek lisans” programlarıyla yetiştirilmeleri esası getirilmiştir. Lisans ve tezsiz yüksek lisans olmak üzere iki tip program geliştirilmiştir. Birinci seçenek “3,5 yıl + 1,5 yıl = 5 yıl” biçiminde formüle edilmiş ve fen ve/veya edebiyat fakültelerinin ortaklaşa yürüttüğü program olarak düzenlenmiştir. İkinci seçenek “4 yıl + 1,5 yıl” biçiminde formüle edilmiştir. Buna göre, Yükseköğretim Kurulu tarafından tespit edilen, eğitim fakültesi dışındaki fakültelerin lisans programlarından mezun olan öğrenciler, üç yarıyılık tezsiz yüksek lisans programına devam ederek (tezsiz) yüksek lisans derecesi almaktadırlar.
3. Eğitim fakültelerinde yürütülen bilimsel çalışmalar, öğretmen yetiştirme ve öğretimin geliştirilmesi konularına yöneltilmiştir.
4. Eğitim fakültelerindeki yeni bölüm ve anabilim dalı (program) yapılanması, ilköğretim ve ortaöğretimdeki yapılanmaya paralel hale getirilmiştir. Özellikle 1997’de zorunlu kesintisiz sekiz yıllık temel eğitime geçilmesine paralel olarak, geçmişte ihmal edilmiş olan ilköğretime öğretmen yetiştiren programlar yeniden düzenlenmiştir.
5. Yapılan bu yeni düzenleme, hem eğitim fakültesindeki bölümler, hem de eğitim fakülteleri ile alan fakülteleri arasındaki işbirliği ve eşgüdümü zorunlu hale getirmiştir.

6. Eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirme programları, orta öğretime öğretmen yetiştirenler hariç, standart hale getirilmiştir.
7. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında, eğitim fakültelerinde özel öğretim dersleri veren/verecek öğretim elemanları yetiştirilmiştir. Mevcut öğretim elemanları hizmet içi eğitim seminerlerine alınarak bu alanda eğitilmiştir.

1997-2006 yılları arasında uygulanan bu programda süreç içerisinde birtakım değişiklikler yapıldığı için yeniden yapılanma yoluna gidilmiştir. YÖK (2007)'ün açıklamasına göre, geçen sekiz yıllık süre içinde üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum örgütlerince düzenlenen sempozyum, panel, çalıştay, açikoturum, konferans gibi akademik etkinliklerde, eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterlilikleri tartışılır olmuş ve programlarla ilgili sorunları çözümlenmeye yönelik öneriler, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak ortaya konmuştur. Bu sebeple 2006-2007 yılından itibaren yeni bir öğretmen yetiştirme programı uygulamaya konmuştur. Bu programda yapılan yenilikler şu şekilde sıralanabilir (YÖK, 2007):

- Programlar genellikle, %50 alan bilgisi ve becerileri, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerileri, %20 genel kültür derslerini içermektedir. Bu oranlar ve ders saatleri öğretmenlik dallarına göre farklılık göstermektedir.
- Yeni programlarda, ihtiyacın ortadan kalkması nedeniyle (iki fakültedeki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği dışında), yan alan uygulamasına son verilmiştir. Böylece yeni uygulama ile, öğretmen adayının kendi alanında daha derinlemesine eğitim görerek yetişmesi mümkün olabilecektir.
- Öğretmen yetiştirme programlarında çakılı ders uygulaması esnetilerek; bir programdaki toplam kredinin yaklaşık %25'ine varan oranlarda, fakültelele dersleri belirleme yetkisi verilmiş ve seçmeli ders sayısı artırılmıştır. Bazı programlarda çekirdek derslerinin fazla olması nedeniyle, seçmeli ders sayısı daha az tutulmuştur.

- Öğretmen adaylarına; okul deneyimi ve/veya öğretmenlik uygulaması sırasında, birleştirilmiş sınıflarda, köylerde ve YİBO'larda (Yatılı İlköğretim Bölge Okulları) uygulama yapabilme fırsatı da verilmektedir.
- Yeni programların en önemli özelliklerinden biri de genel kültür derslerinin oranlarının arttırılmasıdır. Bu değişikliğin amacı, üniversite düzeyinde yetiştirilen öğretmen adayına aydın bir kişide bulunması gereken entelektüel donanımı kazandırmaktır. Belli düzeyde genel kültüre ve bilişim teknolojisine ilişkin bilgi ve becerilere sahip olan, bilimsel araştırma yapabilen ve yapılan araştırmalardan yararlanabilen, çok yönlü bir öğretmen adayı, çağdaş eğitimin gereklerini yerine getirmede daha başarılı olacaktır. Öğretmenin bu niteliği, yetiştirdiği öğrencilerin geleceğe hazırlanmasında olumlu yansımalar sağlayacaktır. Bu amaçla, genel kültür dersleri olarak, Bilim Tarihi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Felsefeye Giriş, Etkili İletişim, Türk Eğitim Tarihi gibi dersler konulmuştur. Programın esnek yapısı nedeniyle, fakülteler, farklı genel kültür dersleri de okutabilecekler ve bu dersleri zaman içinde değiştirebileceklerdir.
- Öğretmen yetiştirme programlarına, "Topluma Hizmet Uygulamaları" adlı yeni bir ders konulmuştur. Tüm programlar için zorunlu olan bir yarıyılık bu derste, öğrenciler, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlayacaklardır. Ayrıca, bu ders kapsamında; öğrencilerin, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılması özendirilecektir. Öğrencinin bu çalışmalarındaki başarısı, "Topluma Hizmet Uygulamaları" dersi içinde değerlendirilecektir.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışma ders programı, Milli Eğitim Bakanlığı programları, alana yönelik sivil toplum kuruluşlarının önerileri ve konuyla ilgili akademisyen görüşleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.
- Yeni programın önemli bir özelliği de AB ülkelerinde öğretmen yetiştirmede kullanılan öğretmen eğitimi programlarının çeşitli boyutlarıyla, büyük ölçüde örtüşmesidir.
- Yenilenen programlar, kendisine söyleneni yapan teknisyen öğretmen yerine, problem çözen ve öğrenmeyi öğreten öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Programlar incelendiğinde; öğretmenlik meslek dersleriyle ilgili olarak şu noktalar dikkati çekmektedir (Önal, 2011):

- Öğretmenlik meslek derslerinde bazı değişiklikler yapılmış, bazı derslerin de kredileri değiştirilmiştir. Genel olarak ders sayısı ve kredi miktarı aynı kalmakla birlikte, uygulama okulları bulmada yaşanan sorunlar nedeniyle, Eğitim Fakültesi Dekanlıklarının talepleri doğrultusunda, okul deneyimi ders saatleri azaltılmıştır.
- Eğitimin temellerine ilişkin derslerden; eğitim psikolojisi ve eğitim tarihi dersleri zorunlu ders olarak konulmuş, eğitim felsefesi ve eğitim sosyolojisi dersleri de seçmeli dersler listesinde yer almıştır.
- Öğretmenlik mesleğine giriş, gelişim ve öğrenme, öğretimi planlama ve değerlendirme dersleri kaldırılmıştır.
- Eğitim bilimine giriş, eğitim psikolojisi, öğretim ilke ve yöntemleri, ölçme ve değerlendirme, Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersleri konulmuştur. Ayrıca, bir seçmeli ders eklenmiştir.
- Öğretmenlik meslek dersleri için programa göre bir veya iki seçmeli ders konulmuştur.

Öğretmen yetiştirme programlarında yeniliklerin yapılması, öğretmenlerden beklenen niteliklerin artmasına, eğitim fakültelerindeki müfredatın değişmesine, Türkiye'deki programın yurtdışındaki programlar ile örtüşmesine katkı sağlamıştır. Bu süreçte öğretmenlerin seçimine ilişkin birtakım sınavlar yapılmıştır. Türkiye'de öğretmen seçimi için yapılan sınavlar, ilk kez 1984 yılında ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik yapmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na başvuran öğretmen adaylarının sayısının, Bakanlığın söz konusu okullar için ihtiyacı olandan fazla olması sebebiyle MEB tarafından gerçekleştirilmiştir (Odabaş, 2010). Ancak mezun sayısının fazla olması nedeniyle 1999 yılında Devlet Memurluğu Sınavı (DMS) ile öğretmen seçilmeye başlanmıştır. DMS, A (lisans programlarından mezun olan adaylar için), B (önlisans programlarından mezun olanlar için), C (ortaöğretimden mezun olanlar için) ve D (ilköğretim mezunları için) olmak üzere dört ayrı düzeyde yapılmış ve sınavdaki her düzeyde genel yetenek ve genel kültür testleri uygulanmıştır (ÖSYM, 1999). İki yıl DMS ile öğretmen alınmış, 2001 yılında Kamu Memurluğu Sınavı (KMS)

uygulanmıştır. Bu sınav lisans eğitimini tamamlamış ya da tamamlama aşamasında olan adaylara dört oturum şeklinde uygulanmıştır. 2002 yılı itibarıyla da Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile öğretmen alımına devam edilmiştir.

2.2 Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)

Çok boyutlu ve kapsamlı bir konu olan öğretmen yetiştirmenin en önemli adımlarından biri öğretmen adaylarının seçimidir (Altun Yalçın ve diğerleri, 2013). Türkiye’de öğretmen adaylarının seçimi KPSS ile yapılmaktadır. KPSS kamu kurumlarında görev alacak adayların seçimi için yapılan, alanlara göre farklı oturumlardan oluşan yazılı bir sınavdır. Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinin sonunda girdikleri KPSS, genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri ve alan bilgisi testlerini içermektedir. KPSS’de genel yetenek testinde 60, genel kültür testinde 60, eğitim bilimleri testinde 80 ve öğretmenlik alan bilgisi testinde 50 olmak üzere toplamda 250 soru bulunmaktadır. Sınava giren öğretmen adaylarından her biri, genel yetenek, genel kültür, eğitim bilimleri testleri ile kendi alanlarına ait alan bilgisi testini çözmekle sorumludurlar. Yapılan bağıl değerlendirme sonucu bu testleri başarı ile geçen öğretmen adayları, öğretmen olarak atanmaya hak kazanmaktadırlar.

Karataş ve Güleş (2013)’e göre MEB’in öğretmen ihtiyacının az olmasına rağmen, eğitim fakültesi sayısı ve kontenjanının fazla olması, mezun öğretmen adayları arasında eleme amaçlı bir sınavın yapılmasını gerekli kılmıştır. Ülkemizde öğretmen atamaları, ilk olarak MEB tarafından “Öğretmenlik Yeterlik Sınavı”, daha sonra ÖSYM tarafından “Kamu Meslek Sınavı” ve daha sonra yine ÖSYM tarafından hazırlanan çoktan seçmeli bir sınav olan KPSS ile yapılmaktadır (Karataş ve Güleş, 2013). KPSS, hazırlık sürecinde adayların da yıpranmasına sebep olabilmektedir. Öğretmen atamalarındaki önemi nedeniyle KPSS öğretmen adayları üzerinde kaygıya sebep olmakta, bu durum adayların lisans eğitimlerini olumsuz etkileyebilmekte ve bu yüzden de öğretmen atamalarında belirleyici bir faktör olan KPSS, öğretmen adaylarının lisans eğitimlerine odaklanmalarına engel olabilmektedir (Karataş ve Güleş, 2013).

KPSS öğretmen adaylarını niteliksel olarak değil, niceliksel olarak değerlendirmeye almaktadır (Özsarı, 2008). Adayların teorik olarak bilgilerini ya da yeterliklerini ölçen bu sınav, onların öğretmenliğe başladıkları dönemdeki yeterlilik ya da yetersizliklerini

göstermemektedir. Teorik anlamda bilgileri ölçülen ve bunun sonucunda başarılı sayılan öğretmen adayları, her ne kadar bilgilerini aktarma ya da uygulama konusunda yeterli olmasalar da bu konuda yeterli olanların önüne geçip meslek hayatlarına başlayabilmektedirler. Buna karşın etkili iletişim kurabilen, bilgilerini aktarabilen, uygulamaları kolaylıkla yapabilen adaylar için de girdikleri sınavda çeşitli faktörlerden dolayı başarılı olamama ve öğretmenlik mesleğine başlayamama gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Öğretmenin mesleğine ilgisi, yeteneği, tutumu, sevgisi öğretmenden sahip olması beklenen niteliklerdir. Ancak öğrencilerin KPSS’de, onların sahip oldukları niteliklerinden ziyade, verilen sürede ezberlediği bilgileri sınav kâğıdına aktarabilmesi beklenmektedir. Sınavın öğretmen adaylarının sahip olması gereken nitelikleri ölçmede yetersiz kaldığı düşünülmektedir. KPSS’nin yeterli hale getirilmesine ilişkin olarak birtakım değişikliklerin yapılması yoluna gidilmiştir. Örneğin, 25.12.2006 tarihinde “Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmelik”te değişiklik yapılmıştır. Bu yönetmeliğe “eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfına dâhil öğretmen kadrolarına, KPSS sonucuna göre alınan puanın %50’si ile Milli Eğitim Bakanlığınca yapılan alan seçme sınavı sonucunda alınan puanın %50’si esas alınarak atama yapılır” ve “Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen ihtiyacı durumuna bağlı olarak sadece KPSS sonucuna göre de yerleştirme işlemi yapılabilir” şeklinde iki ayrı madde eklenmiştir (Özoğlu, 2010). Aynı şekilde kurumların kendi sınavlarını yapmaları konusu gündeme gelmiştir. Ya da KPSS’ye ek olarak mülakatlar yoluyla da öğretmen alınması veya fen-edebiyat fakültesi gibi farklı fakültelerden mezun olanların öğretmen olmasının engellenmesi gibi değişikliklerin yapılması özellikle öğretmen adayları tarafından istenmektedir. Ancak bu talepler farklı sebeplerden dolayı yürürlüğe konulmamıştır.

Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini ve onun bir dalını seçmelerinde pek çok neden etkili olmaktadır ki bu etkenler öğretmenlik mesleğini kendilerine uygun görmeleri, sevmeleri, öğretmenlik yaparak mutlu olacaklarına inanmaları ve ebeveynlerinin istekleri olabilir (Altun Yalçın vd. 2013). Hangi sebeple olursa olsun öğretmenlik mesleğini seçen aday çeşitli aşamalardan geçerek kendini öğretmenliğe hazırlamaktadır. KPSS’ye hazırlanmakta olan öğrenciler, bu sınav ile benzer özellikteki pek çok sınava hazırlanmışlar fakat günümüzde gerek duyulan problem çözme, sorgulama, yaratıcılık, planlama, gözlem vb. becerileri ölçmede yetersiz kalan bu tür sınavlara hazırlanmak

gençlerin enerjilerini boşa harcamak anlamına gelebilmektedir (Sezgin ve Duran, 2011). Çünkü KPSS sadece teorik bilgiyi ölçen, uygulamaya dönük aşaması olmayan ve adayları sadece 1-2 saatlik performanslarına göre değerlendiren yazılı bir sınavdır.

2.2.1 KPSS ve Lisans Eğitimi

Türkiye'deki eğitim sistemine bakıldığında, öğretmen seçiminde uygulama açısından değerlendirmenin olmaması, tek bir sınavla öğretmen seçilmesi gibi eksikliklerin olduğu gözlenmektedir. Bu eksiklikler sebebiyle ihtiyaç duyulan öğretmen kadrolarına alımların doğru bir şekilde yapılmadığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, daha üniversiteye başlamadan önceki dönemden başlayan problemler, üniversitedeki öğretim elemanları ve öğretmen yetiştirme sistemi ile ilgili sorunlar da dikkati çekmektedir. Eğitim fakültelerinin bugün yüz yüze bulunduğu en önemli sorunlardan biri eğitim fakültelerine gelen öğrencilerin nitelikleri, öğrenci sayısının fazlalığı, yetişmiş nitelikli öğretim elemanı açığı ile uygulama ağırlıklı öğretmen yetiştirme sürecinin gerektiği gibi işletilememesi, bir başka deyişle teori-pratik bölünmesinin dengeli oluşturulamaması gibi öğretmen yetiştirme programlarının niteliğine ilişkin ve eğitim fakültelerinin eğitim ortamlarının durumlarına ilişkin sorunlar gelmektedir (Akçamete, 2005).

Öğretmenlerin kendilerine yüklenen toplumsal görevlerini başarıyla yerine getirmeleri ve daha nitelikli bir eğitim sürecini gerçekleştirmelerinde gerekli olan yeterlikleri, öğretmenlik eğitimi sırasında kazanmaları gereklidir (Alkan, 2012). Öğretmenliğe geçişte, eğitim fakültelerine öğrenci seçiminde öğretmen adaylarının gelişimsel, psikolojik ve pedagojik birtakım yeterliliklerine bakılmalıdır. Eğitim sisteminin istenilen ve gereken şekilde işleyebilmesinde en önemli etkenin öğretmen olması ve bu sistemin ve gelecek nesillerin başarısının öğretmene bağlı olmasından dolayı, öğretmenin kendisinden beklenen nitelikleri, doğru ve yeterli bir şekilde dört yıllık lisans eğitimi süresinde kazanması gereklidir. Öğretmen adayları mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilebilirlerse, öğretmen olduklarında öğrencilere karşı daha olumlu davranışlar sergiler, araştırmacı olur, yenilikleri öğrenme ortamına kolayca aktarabilir, mesleklerini severek yapar, zevk alırlar ve dolayısıyla öğretmenlik mesleğinin görev, sorumluluk ve rollerinin gereklerini daha nitelikli bir şekilde yerine getirirler (Çeliköz ve Çetin, 2004). Öğretmenlerden bu yeterlikleri hizmet öncesi dönemde kazanmaları ve mesleğe başladıkları zaman bu yeterlikleri uygulamaları

beklenmektedir. Türkiye’de öğretmenlerin yeterliklerini belirlemeye dönük iki çalışma yapılmıştır (Mahiroğlu, 2014):

-Birinci çalışma, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve Talim ve Terbiye Kurulu tarafından da uygun bulunmuş, 12.07.2002 tarih ve 2741 sayılı makam onayı ile yürürlüğe konmuş ve bir yazı ile bütün eğitim fakültelerine gönderilerek hizmet öncesi eğitimde dikkate alınması tavsiye edilmiştir. Bu çalışmada belirtilen yeterlikler aşağıdaki gibidir;

- **Genel Kültür Yeterlikleri;**

- Olay ve olguları farklı disiplinlerin kavramlarını kullanarak açıklayabilme, tanımlayabilme,
- Farklı disiplinlere ilişkin bilgilerin konu alanı ile bağını kurma,
- Öğretim sürecinde öğrenciyi derse hazırlama, güdüleme,
- Öğretim sürecinde örnekleme, benzetme-ayırma etme, analiz ve sentez yapmada diğer disiplinlerin bilgilerinden yararlanma,
- Öğrencileri, genel kültür yaşantılarını geliştirmeye özendirme

- **Özel Alan Yeterlikleri;**

- Temel bilgileri, kavramları, ilkeleri değişik biçimlerde açıklama,
- Farklı görüş, kuram, öğrenme yolları, araştırma ve inceleme yöntemlerini açıklama,
- Öğretme kaynaklarını ve öğretim malzemelerini değerlendirme ve seçme,
- Alanında araştırmalar yaparak bilgi üretme,
- Öğrencileri alanla ilgili sorular sormaya, düşünceleri farklı perspektiflerden görmeye ve bilgi üretmeye özendirecek programları kullanma ve geliştirme,
- Öğrencinin, gerekli bilgi ve becerileri başka alanlarla ilişkilendirmesine olanak verecek disiplinler arası öğretim deneyimleri yaratma,
- Alana ilişkin problemleri tanıma, çözüm yolları arama, uygun çözüm yolunu seçme, uygulama ve değerlendirme

- **Eğitme-Öğretmen Yeterlikleri;**

- Öğrenciyi tanıma,
- Öğretimi planlama
- Materyal geliştirme
- Öğretim yapma
- Öğretimi yönetme

- Başarıyı ölçme ve değerlendirme
- Rehberlik yapma
- Temel becerileri geliştirme
- Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilere hizmet etme
- Yetişkinleri eğitme
- Ders dışı etkinliklerde bulunma
- Kendini geliştirme
- Okulu geliştirme
- Okul-çevre ilişkilerini geliştirme

-İkinci çalışmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin, ana yeterlik, ana yeterliklere ait yeterlikler ve bu alt yeterliklere ait performans göstergeleri şeklinde belirlenmesinin en uygun yöntem olacağı kararlaştırılmış, öğretmen yeterliklerinin sadece bilgiyi değil beceri ve tutumları da kapsamı kabul edilmiştir (Mahiroğlu, 2014). Bu yeterlilikler (MEB, 2006);

- **Kişisel ve Meslekî Değerler – Meslekî Gelişim:** Öğretmen, öğrencileri birey olarak görür, değer verir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel farklılıklarını, yaptıklarını ve ilgilerini dikkate alarak en yüksek düzeyde öğrenmeleri ve gelişmeleri için çaba harcar. Öğrencilerinde geliştirmek istediği kişilik özelliklerini kendi davranışlarında gösterir. Diğer öğretmen, yönetici ve uzmanların başarılı deneyimlerinden yararlanır.
- **Program ve içerik bilgisi:** Öğretmen, Türk Millî Eğitim Sisteminin dayandığı temel değer ve ilkeler ile özel alan öğretim programının yaklaşım, amaç, hedef, ilke ve tekniklerini bilir ve uygular.
- **Öğrencileri tanıma:** Öğretmen, öğrencinin tüm özelliklerini, ilgi, istek ve ihtiyaçlarını bilir, geldiği ailenin ve çevrenin sosyokültürel ve ekonomik özelliklerini tanır.
- **Öğrenme ve Öğretme Süreci:** Öğretmen, öğretme ve öğrenme süreçlerini plânlar, uygular ve yönetir. Öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlar.
- **Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme:** Öğretmen, öğrencilerin gelişim ve öğrenmelerini değerlendirir. Öğrencilerin kendilerini ve diğer öğrencileri değerlendirmelerini sağlar. Ölçme sonuçlarını daha iyi bir öğretim için kullanır; sonuçları öğrenci, veli, yöneticiler ve öğretmenlerle paylaşır.

- **Okul, Aile ve Toplum İlişkileri:** Öğretmen, okulun bulunduğu çevrenin doğal, sosyo-kültürel ve ekonomik özelliklerini tanır. Aileleri ve toplumu eğitim sürecine ve okulun gelişimi ile ilgili çalışmalara katılmaları yönünde teşvik eder.

Öğretmenler, ortaöğretim düzeyinde, öğretmenlik alanına ilişkin eğitim veren öğretmen liselerinde; yükseköğretim düzeyinde ise eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir. Öğretmen adaylarından bu yeterlikleri, eğitim fakültelerinde aldıkları eğitim ile kazanmaları beklenmektedir.

Öğretmen adayları içinde buldukları bu zorlu dönemde KPSS’de başarılı olabilmek için kurslara gitmektedirler; ancak öğretmen adaylarının atanabilmesi için KPSS’de belli bir puanın üstünde almak yetmemekte, sıralamada da belli bir kotaya girmeleri gerekmektedir (Ergün, 2005). Bu kotaya girebilmek büyük bir çaba ve özenli çalışma gerektirmektedir. Öğretmen adaylarının bu sınavda istenen puanları alabilmesi, planlı ve düzenli çalışmaya bağlı olduğu için lisans öğrenimleri süresince, özellikle de son sınıfta KPSS’ye yoğun bir şekilde hazırlanan öğretmen adayları için sınava hazırlık süreci oldukça kaygı vericidir ve adaylar bu süreçte KPSS için dersane desteği almaktadır (Karataş ve Güleş, 2013). Eğitim fakültelerinde verilen eğitimi yeterli görmeyen ve dersane desteğine ihtiyaç duyan öğretmen adaylarının, Sezgin ve Duran (2011)’ın da belirttiği gibi dersanelerde aldıkları eğitim ile lisanstaki eğitim içeriği ve biçimi arasında farklılıklar oluşmaktadır ve bu durum öğretmen adaylarında kafa karışıklığına sebep olmaktadır. Dersaneler öğretmen adaylarına KPSS’ye yönelik eğitim vermekte ve belirli aralıklarla deneme sınavları yaparak onları KPSS’ye hazırlamaktadır. Çünkü dersaneler, fakültelerinde temel bilgileri alan öğretmen adaylarının bu bilgileri sistemli olarak tekrar etmelerini sağlayan kurumlardır ve aynı zamanda bir ticarethane zihniyeti ile programlarını KPSS’ye yönelik hazırlamak durumundadırlar (Kuran, 2012). Lisans döneminde ise bu süreç bu şekilde işlememektedir, hatta dersanelerdeki eğitim anlayışının tam tersi bir anlayışın olduğu da söylenebilir.

Öğretmen adayları eğitim fakültelerinde, öğretmen oldukları zaman dersi nasıl işleyeceklerini, hangi yöntem ve teknikleri kullanacaklarını, zorluklarla karşılaştıklarında nasıl başa çıkacaklarını teorik ve uygulamalı olarak öğrenirler, kendilerini geleceğe hazırlarlar. Eğitim fakültelerinin amaçları arasında adayları yarış atı misali sınava hazırlama amacı yoktur. Baki ve Gökçek (2007)’e göre lisans

öğrenimleri süresince öğretmenliğe hazırlanan öğretmen adaylarının üniversite öncesi, üniversiteye başladıkları dönem ve sonrasında kazandıkları deneyim ve birikimler onların ileride kendi sınıflarında uygulayacakları etkili bir öğretmenin tutum ve davranışlarını belirlemede güvenilir bir kaynak oluşturur. Öğretmen adayları, bir taraftan öğretmenlerinin yöntemlerini, taktiklerini ve stratejilerini izlerken diğer taraftan da kendi öğretim yaklaşımları ve inançları şekillenir, öğretmenin rolü hakkındaki düşünceleri ve inançları bu sırada gelişir (Işık, Çiltaş ve Baş, 2010).

Türk Milli Eğitim Sistemi'nin en önemli bileşeni olan öğretmenlerin niteliği, sistemin kalitesinin belirleyicisi olduğu için sistemde yer alacak nitelikli öğretmenin seçimi son derece önemlidir (Sezgin ve Duran, 2011). Türkiye'nin koşullarına bağlı olarak farklılıklar gösteren bu konuda gelinen en son nokta, öğretmenlerin birtakım çoktan seçmeli sınavlarla seçilmesidir ve seçmeye değil elemeye yönelik olan bu sınavlar, kontenjana ve eldeki kadroya bağlı olarak puanlamanın yapıldığı bir sınav olmaktan öte başka bir anlam taşımamakta olup, adayların sadece bir veya birkaç yönünü ölçebilmekte, öğretmenlik mesleğinde oldukça önemli olan uygun mizaç özelliğini ise ölçmekten yoksundur (Kuru ve Uzun, 2008).

2.2.2 Akademik ve sosyal yaşamda KPSS

ÖSYM'nin yaptığı sınavlar sonucu yeterli puanı alan bireyler birer öğretmen adayı olarak eğitim fakültelerinde eğitim görmeye başlamaktadırlar. Öğretmen adayları açısından bakıldığında, öğretmen olabilmek için yoğun bir sınav maratonundan sonra sadece üniversitelerin eğitim fakültelerini kazanıp, ilgili bölümlerden mezun olmak yeterli olmayıp bir de Kamu Personeli Seçme Sınavı'nda (KPSS) başarılı olmak gerekmektedir (Altun Yalçın vd. 2013). Bu süreçte adaylar, bir yandan lisans eğitimlerindeki dersleri bitirmeye çalışırken bir yandan da kaygılı, umutsuz ve yoğun bir biçimde KPSS hazırlıklarını sürdürmektedirler (Sezgin ve Duran, 2011). Öğretmen adayları lisans eğitimlerine başladıkları dönemden itibaren kendilerini gelecek ile ilgili birtakım karmaşık düşünceler içinde bulurlar. Öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle seçmiş olan adaylar kendileri ile çatışmaya düşmekte, bu mesleği seçtikleri için zaman zaman pişmanlık duymaktadırlar (Şahin, 2011). Sezgin ve Duran (2011)'ın yaptığı çalışmada öğretmen adayları KPSS'nin çevreyle iletişimlerine, sosyal ilişkilerine, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarına olumsuz yansıdığını ifade

etmişlerdir. Çünkü KPSS uzun bir süreçte, düzenli çalışmayla başarılabilir bir sınavdır. Öğretmen adaylarının bu uzun süreçte, geniş kapsamı olan bir sınavı başarı ile geçebilmeleri için hayatlarında yer tutan birtakım faaliyetlerden fedakârlık yapmaları gerekmektedir. Karataş ve Güleş (2013)'e göre, atanabilmek için KPSS'den yüksek puanlar alınması zorunlu olduğundan, öğretmen adayları üzerindeki baskı daha da artmaktadır. Bu yönüyle her geçen yıl KPSS'de istenilen puanı alabilmek öğretmen adayları için daha da zorlaşmakta, bu durum öğretmen adaylarının gelecek kaygısı taşımalarına ve geleceğe yönelik planlarını ertelemelerine neden olabilmektedir (Karataş ve Güleş, 2013).

KPSS'nin yarattığı kaygı durumu, öğretmen adaylarının üniversitedeki ders başarısını olumsuz yönde etkilemekte, hatta çoğu zaman sınava hazırlık çalışmaları, öğretmen adayları açısından ders başarısının önüne geçebilmektedir (Karataş ve Güleş, 2013). KPSS ile yüzleşmiş olan adaylar bu dönemde, okul derslerini önemsiz hatta gereksiz görmekte, fakültelerde aldıkları eğitimin kendilerine bir şey katmayacağını düşünmektedirler. KPSS gerçeğiyle daha önce yüzleşmemiş olan öğretmen adayları ise, bu sınavı lisans eğitimlerinde son sınıfa gelmedikleri sürece göz ardı etmektedirler. Ancak KPSS, adayların düzenli ve sistemli bir şekilde çalışmasını gerektiren bir sınavdır. Mesleğe atanabilmeleri için KPSS'yi başarı ile geçmeleri gereken adayların, düzenli ve sistemli olarak sınava üçüncü sınıftan itibaren hazırlanmaları daha uygun olur ki böylece zamanlarını daha verimli kullanan adayların sınav stresi ve kaygısı da azalmış olur (Kuran, 2012). Bu çalışmada, yapılan gözlemler ve araştırmalar ışığında öğretmen adaylarının KPSS'den dolayı yaşadıkları sorunlar, KPSS'nin akademik ve sosyal yaşamları üzerindeki düşünceleri saptanmaya çalışılmıştır.

2.3 İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerinin saptanması ve öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmaların bazılarına yer verilmiştir.

Erdem ve Soylu (2013)'nin yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının KPSS ve yapılması planlanan alan sınavına yönelik görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çoğu KPSS yerine alan sınavını tercih

etmekte ve öğretmen seçiminde başka faktörlerin de dikkate alınması gerektiğini belirtmektedirler.

Karataş ve Güleş (2013)'in yaptığı araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmen atamalarında esas alınan KPSS'ye ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmaya göre adaylar, öğretmen atamalarında eleyici bir sınav yapılmasının gerekli olduğunu düşünmektedirler. Ancak, KPSS'de bilişsel becerilerin yanı sıra duyuşsal becerilerin de sorgulanmasını istemektedirler.

Altun Yalçın vd. (2013)'nin yaptığı araştırmada, KPSS'nin eğitsel ortamlara etkilerinin neler olduğunu ortaya koymak ve düşünülen kapsam ya da sistem değişikliği çalışmalarına katkıda bulunmaya çalışılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğrencilerin KPSS ilişkin düşüncelerinin lisans eğitimlerini olumsuz etkilediği, özellikle son sınıflarda KPSS'ye çalışmak için öğrencilerin derslere devam etmedikleri, dersleri dinlemedikleri ve yaşadıkları stresten dolayı motivasyonlarının düştüğü tespit edilmiştir.

Atav ve Sönmez (2013)'in araştırmasında, öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşleri çeşitli açılardan ele alınarak belirlemeye çalışılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğretmen adayları KPSS ile lisansta aldıkları eğitimin içeriğini birbiri ile uyumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarından çoğu sınavda başarılı olabilmek için dersane desteğine ihtiyaç duyduklarını, sınavın kendilerini, sosyal yaşantılarını ve lisans eğitimlerini olumsuz etki ettiğini, KPSS'nin nitelikli öğretmeni seçen bir sınav olmadığını ve bu sınava ek olarak sözlü, uygulamalı aşamaların olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kuran (2012)'in yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının KPSS kursu veren dershanelere ve KPSS'ye ilişkin görüşlerini belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, dershaneye giden öğretmen adaylarının dershaneyi seçmelerinin başlıca sebebi düzenli ders çalışma isteğidir. Ayrıca öğretmen adaylar, fakültede dört yıl boyunca aldıkları dersleri düzenli olarak tekrar edebilme amacıyla dershaneye gittiklerini ifade etmişlerdir.

Tösten, Elçiçek ve Kılıç (2012)'in çalışmasında, ilköğretim öğretmenlerinin KPSS'ye yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri sonucunda

KPSS'nin Milli Eğitim'in aradığı temel niteliklere sahip adayları seçmede yetersiz kaldığı, KPSS'nin öğretmen seçmede nitelikli bir sınav olmadığı, öğretmen adaylarını ezbere ittiği, adaylardan yüksek performans beklediği belirtilmiştir.

Okçu ve Çelik (2011)'in çalışması, öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde görmüş oldukları formasyon derslerini yeterli gördükleri, mezuniyet notuna göre atanmayı istedikleri, KPSS nedeniyle adayların mesleğe karşı bakış açılarının olumsuz yönde etkilendiği, adayların KPSS'de başarısız olacaklarını düşündükleri ve adayların sınavın kapsam geçerliği konusunda şüphelerinin olduğu saptanmıştır.

Özkan ve Pektaş (2011)'in çalışmasında, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin KPSS'den elde ettikleri puanları nelerin yordadığını ortaya çıkararak lisans derslerinden elde ettikleri başarı notlarının KPSS puanlarına etkisini ortaya çıkarmak ve yorumlamak amaçlanmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, KPSS'de erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha başarılı oldukları, öğrencilerin lisans derslerini fazla önemsemedikleri tespit edilmiştir.

Sezgin ve Duran (2011)'in yaptığı çalışma, öğretmen adaylarının KPSS ile ilgili düşüncelerini ve sınavın adayların öğretmenlik mesleğine bakışlarını ve sosyal yaşantılarına yansımalarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, öğretmen adayları KPSS'nin nitelikli öğretmeni seçmede uygun bir sınav olmadığı, sınavın adayların çevreleri ile iletişimlerine, sosyal ilişkilerine, sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarına olumsuz yönde etki ettiği saptanmıştır. Ayrıca adaylar, KPSS'nin öğretmenliğe bakışlarını olumsuz etkilemediğini, öğretmenlik mesleğini sevdiklerini ve yapmak istediklerini, ancak geleceklerinden kaygılandıklarını ve umutsuzluğa kapıldıklarını ifade etmektedirler.

Kablan (2010)'in yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının mezuniyetteki not ortalamaları ile KPSS puanı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, mezuniyet not ortalamaları ile KPSS başarısı arasındaki ilişkinin yüksek olduğu, lisans ders içerikleri okuldan okula değişebildiği için öğretmenlik bölümlerine ait başarı ortalamalarının da farklılık gösterebildiği tespit edilmiştir.

Odabaş (2010)'ın çalışmasında, öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının çoğunun sınava, sınavın uygulanma biçimine, içeriğine yönelik olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca adaylar KPSS'de sadece bilişsel becerilerin değil duyuşsal becerilerin de ölçülmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adaylarının çoğu KPSS sürecinde ekonomik durumlarının ve sosyal etkinliklere katılımlarının olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdir.

Yeşil, Korkmaz ve Kaya (2009)'ın çalışmasında, eğitim fakültesindeki akademik başarının KPSS'deki başarı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler sonucunda, eğitim fakültesinde ilgili ders gruplarında başarılı olan öğrencilerin KPSS'de de aynı ders gruplarına ilişkin sorularda başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Baştürk (2008)'ün yaptığı çalışma, fen ve teknoloji alanı öğretmen adaylarının KPSS başarılarının yordanması amacıyla yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, akademik başarılarına bakıldığında, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Gündoğdu, Çimen ve Turan (2008)'in çalışmasında, eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşlerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, üçüncü ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören ve KPSS'ye ilişkin düşüncelerin belirlenmeye çalışıldığı ankete katılan öğretmen adayları KPSS'yi önemli görmekte ancak bu sisteme ilişkin olumlu düşünceler taşımamaktadırlar. Ayrıca öğretmenlerin çok azı KPSS'nin iyi öğretmen seçen bir sistem olduğunu ve bu sınavdan geçmenin öğretmen olmak için yeterli olduğunu düşünmektedir.

Erarslan (2004)'in yaptığı çalışmada, KPSS'yi değerlendirmek, öğretmen adaylarının eğitim bilimleri derslerine ilişkin düşünceleri ile bu sınav ile birlikte açılan KPSS hazırlık kurslarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adayları öğretmenlik programının kapsamındaki dersleri uygulamaya yönelik ve işlevsel bir yapıda görmemekte, KPSS'de duyuşsal becerilerin de ölçülmesini istemekte ve öğretmen atamasında bir seçme sisteminin gerekliliğine inanmaktadırlar. Ayrıca adaylar, öğretmen atamalarında fakülteye giriş puanı, mezuniyet derecesi gibi

değişkenlerin dikkate alınmasını istemekte, kendilerini öğretmenlik mesleğine değil, KPSS'ye hazırlamakta olduklarını düşünmekte, KPSS'yi okuldaki başarılarının önüne geçen bir sınav olarak görmektedirler.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü 4. sınıfında okuyan 10 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma “KPSS’nin Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşamlarına Etkileri”ni belirlemek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45). Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın (2013) nitel araştırmayı, “birçok akademik disiplinin yanı sıra özellikle sosyal bilimler alanında yaygın bir şekilde kullanılan, insan davranışlarını ve bu davranışların sebeplerinin neler olduğunu detaylı ve derin bir şekilde anlamayı amaçlayan bir araştırma yöntemi” olarak tanımlamaktadır. Özellikle, olaylar, gruplar, belli ortamlar, kültürler vb. hakkında detaylı tarifler sağlamak suretiyle nitel araştırma yaklaşımları araştırmacının olayların veya işlerin nasıl çalıştığını/çalışmadığını ya da nasıl ortaya çıktığını anlamasına yardımcı olur (Güler, Halıcıoğlu, Taşgın, 2013: 45).

Nitel araştırmalarda veri toplamak amacıyla gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi farklı yöntemlere başvurulmaktadır. Bu araştırmada bu yöntemlerden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, belli bir konu hakkında ilgili kişi(ler) hakkında bilgi toplamak amacıyla en az iki kişi arasında sözlü olarak yürütülen bir iletişim sürecidir (Cansız Aktaş, 2014: 339). Nitel araştırmalarda görüşme yöntemi farklı amaçlar için kullanılsa da esas olarak insanların geçmiş, şimdi ya da gelecekle ilgili tutum, görüş ve davranışları ile ilgili bilgi almak amacıyla yapılmaktadır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 112). Görüşme, gözlemleyemediğimiz davranışlar, duygular veya insanların etraflarındaki dünyayı nasıl ifade ettiklerini öğrenmek için gereklidir (Turan, 2013: 86).

Bu çalışmada veriler, araştırma problemine ilişkin olarak daha güvenilir bilgi alınabilmesi için görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Görüşme, nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemidir. Bunun sebebi ise; bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma yönünden oldukça güçlü olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşme, insanların geçmiş, şimdi ya da gelecekle ilgili tutum, görüş ve davranışları ile ilgili bilgi almak amacıyla yapılan karşılıklı soru cevap şeklindeki konuşmadır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 101). Görüşme sürecinde araştırmacının bizzat araştırma ortamında olması ortam ile ilgili araştırma sürecini etkileyebilecek olası değişkenlerin kontrol altına alınmasını sağlar (Cansız Aktaş, 2014: 341). Nitel araştırmalarda kullanılan görüşmelerin en güçlü özelliği göremedikleriniz hakkında bilgi edinme ve gördükleriniz hakkında ise alternatif açıklamalar yapma fırsatı vermeleridir (Yalçınoğlu, 2014: 143). Görüşmenin etkili ve verimli bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilmesi için bu yöntemin temel özelliklerini, güçlü ve zayıf yönlerini iyi anlamak, nitel veriye ulaşmayı kolaylaştıracak bir görüşme formu hazırlamada ve görüşmeyi gerçekleştirme sürecinde dikkate alınması önerilen ilkeleri özümseyerek işe koşturmak gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 147). Görüşme sürecinde takip edilmesi gereken birtakım basamaklar vardır. Bunlar (Özsevgeç, 2013):

- Görüşme yoluyla cevaplandırılacak olan araştırma problemlerine karar verme,
- Görüşme yapılacak olan kişileri belirleme,
- Birebir veya odak grup görüşmeleri yapıldığında kayıt için mümkün olan tüm imkânları kullanma,
- Görüşmenin yapılacağı birey için bir görüşme protokolü veya bir mülakat rehberi formu tasarlama,
- Görüşmenin pilot uygulamasını yapma,
- Görüşmenin yapılacağı yere karar verme,
- Görüşme yapılacak kişilerin onayını alma,
- Görüşme süresince görüşme sorularına bağlı kalma, görüşmenin sınırlarına (yer, süre, hoşgörülü olma vb.) sadık kalma.

Araştırmacının daha derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla ek sorular sorabilmesi, görüşme yapılan bireyin soruyu yanlış anlaması durumunda sorunun tekrar edilmesi veya farklı bir biçimde sorulması görüşmenin güçlü yönleri arasındadır (Cansız Aktaş, 2014: 340). Nitel araştırmalarda görüşme sorularının etkililiğini anlamak, soruların anlaşılabilir olduğunu ve görüşülen kişilerin beklenen cevapları vermesini sağlamak amacıyla odak grup görüşmesi yapılmaktadır. Odak grup görüşmesi, ılımlı ve tehditkar olmayan bir ortamda önceden belirlenmiş bir konu hakkında algıları elde etmek amacıyla dikkatle planlanmış bir tartışmalar serisi olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 180). Odak grup görüşmelerinde amaç, araştırmacının birden fazla kişiyi bir araya toplayarak sormak istediği soruları, karşılıklı görüş alışverişi şeklinde sohbet ortamında sorarak araştırma konusuna ait verileri toplamaya çalışmasıdır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013). Odak grup görüşmelerinde temel olarak görüşme formunun kullanılmasına rağmen odak grup yoluyla kısa bir süre içinde onlarca katılımcıya ulaşmak mümkün olduğu için, bu yöntem araştırmacılara daha geniş bir örnekleme çalışma fırsatı verir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Odak grup görüşmeleri genel olarak dört aşamada gerçekleştirilmektedir (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011):

- İlk aşamada, araştırmacı araştıracağı konuyu belirlemekte ve konuyu ayrıntılı bir biçimde inceleyerek sınırlarını çizmektedir.
- İkinci aşamada, araştırmaya katılacak kişiler, bu kişilerin özellikleri, kişilerin ortak özellikleri, görüşmede kullanılacak ana başlıklar ve sorulacak sorular belirlenmektedir.
- Üçüncü aşamada, odak grup görüşmesinin yeri, zamanı, moderatör, raportör, varsa diğer görevliler belirlenmekte ve görüşme yapılmaktadır.
- Dördüncü aşamada ise, görüşme özetlenmekte, raporlar ve kısa notlar incelenmekte, veriler gözden geçirilmekte, görüşmeler analiz edilmekte ve raporlaştırılmaktadır.

3.2 Çalışma Grubu

Evren; bilimsel araştırmalarda araştırmacının gerçekte ilgilendiği ve hakkında bir şeyler öğrenmek istediği geniş insan topluluklarına, gruplara, yığınlara veya olaylara işaret eden kavramdır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 85). Akademik çalışmalarda iki

çeşit evren vardır: Teorik ve ulaşılabilir evren. Teorik evren araştırma sonuçlarını genellemek istediğimiz evrendir. Ulaşılabilir evren ise teorik evrende yer alan bireylerin hepsine ulaşamayacağı için bunun yerine ulaşılabilir bireylerin yer aldığı ve teorik evrenden daha küçük olan evrendir (Akarsu, 2014). Bu çalışmanın ulaşılabilir evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünde okuyan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmacının ilgilendiği, hakkında fikir sahibi olmak istediği evrenden aldığı ve o evreni temsil ettiğine inanılan gruptur (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013: 85). Çalışma örneklemini ise İlköğretim Bölümü son sınıf öğrencilerinden seçilen 10 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile seçim yapılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde ise araştırmacı önce evrendeki varyasyonlardan ilgilendiği bir tanesini belirler; daha sonra bu varyasyonu yansıtacak bir örneklem seçer (Güler, Halıcıoğlu, Taşgın, 2013: 92). Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada belirlenen ölçütlerden biri seçilecek kişilerin İlköğretim Bölümü son sınıf öğrencileri olmaları, ikincisi birinci öğretimde okuyan öğrencilerin olmalarıdır. Araştırma sürecinde 6 kız, 4 erkek öğrenci ile çalışılmıştır. Çalışma İlköğretim Bölümündeki beş Anabilim Dalının (Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği) her birinden iki öğrenci ile yürütülmüştür. Anabilim dallarından öğrenci seçilmesindeki amaç, konuya ilişkin farklı branşlardaki adayların düşüncelerini ortaya çıkarmaktır.

3.3 Verilerin Toplanması

Veri toplama, ortaya çıkan araştırma problemlerine cevap verebilmek için nitelikli bilgiler toplamayı amaçlayan, birbiriyle ilişkili bir dizi faaliyet olarak zihinde canlandırılabilir (Özsevgeç, 2013: 146). Veri toplama basamakları, çalışmanın sınırlarının çizilmesi, bilginin kaydedilmesi için protokol yapılmasının yanında yapılandırılmamış veya yarı-yapılandırılmış gözlemler, mülakatlar, dökümanlar ve görsel materyaller vasıtasıyla bilginin toplanmasını içerir (Dede, 2014: 189). Araştırmada, KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerinin belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış görüşmelerde görüşme yapılan bireylerden, araştırmanın amacı çerçevesinde bilgiler elde etmek amacıyla birtakım soruların yer aldığı görüş formu kullanılmakta ve bu formlar aracılığı ile elde edilen bilgiler arasındaki benzerlik ve farklılıklar saptanarak karşılaştırılabilmektedir (Cansız Aktaş, 2014: 344). Yarı yapılandırılmış görüşmeler nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak araştırmacılara hem konunun ana çerçevesini belirleyip kendi konuları kapsamında sorular sorma imkanı verirken, hem de görüşme esnasında ortaya çıkan araştırma konusu ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili olabilecek yeni gelişmelere göre görüşme sorularında değişime gitme ve yeni sorular ekleme imkanı veren esnek bir yapısı vardır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, 2013: 113). Veriler, görüşme türlerinden standartlaştırılmış açık uçlu görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşmeler, daha önce hazırlanmış olan soruların sorulması nedeniyle birden fazla görüşmecinin yer almasının gerektiği daha büyük örneklemeler üzerinde çalışılan çalışmalarda kullanılabilir (Cansız Aktaş, 2014: 343). Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilecek olan “görüşmeci yanlılığı veya öznelliğini” azaltır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 151). Standartlaştırılmış açık uçlu görüşmelerde bireysel farklılıklar, görüşme sürecinin akışına ve görüşmenin geçtiği duruma ilişkin değişiklikler dikkate alınmaz (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Görüşmeler yapılmadan önce her görüşmeciye söylediklerinin kayıt altına alınacağı bilgisi verilmiş ve kendilerinden izin alınmıştır. Görüşmeden elde edilen verilerin daha sağlıklı olması için görüşme sırasında gerekli görülen yerlerde öğrencilere müdahale edilerek amaç çerçevesinde soruları cevaplandırmaları sağlanmıştır.

Bu çalışmada verilerin toplanması için gerekli kurumlardan izin alınmış, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü birinci öğretim son sınıfta okuyan 10 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacının ofisinde her katılımcıyla bireysel olarak yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve her görüşme ortalama 20-25 dakika sürmüştür.

3.4 Verilerin Analizi

Veri analizi, araştırma alanından toplanan verinin detaylı bir şekilde incelenip ana kategoriler ve konseptler etrafında tasnif edilip kodlanması işlemidir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, 2013: 133). Nitel araştırmada veri analizi, analiz için verilerin hazırlanmasını ve organizasyonunu (yani transkriptte olduğu gibi metin verilerinin veya fotoğraflarda olduğu gibi görsel verilerin), sonra verileri kodlamayı ve kodların bir araya getirilmesiyle temalara indirgemeyi ve son olarak veriyi şekiller, tablolar veya bir tartışma halinde sunmayı içermektedir (Bacanak, 2013: 180).

KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerinin incelendiği bu araştırmada veriler nitel araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yaklaşımı ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu süreçte önce veriler ayrıntılı şekilde betimlenir ve ardından yapılan bu betimlemeler görüşme verilerinden yapılan doğrudan alıntılar kullanılarak açıklanır (Cansız Aktaş, 2014: 347). Bu çalışmada görüşülen öğretmen adaylarının her birine Ö1, Ö2, Ö3, ... Ö10 kodları verilmiştir. Her bir aday ile yapılan görüşmeler, üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya aktarılmıştır. Verilerin analizi aşamasına geçildiğinde öğretmen adaylarının her bir soruya verdikleri cevaplar incelenerek aynı görüşe yönelik olan düşünceler bir başlık altında toplanarak kodlar çıkartılmıştır. Öğretmen adaylarından aynı koda yönelik cevap veren adayların görüşleri bir araya toplanarak alt kategorilere ulaşılmıştır. Daha sonra bu alt kategoriler birleştirilerek kategorilere ulaşılmıştır. Elde edilen kodlar, alt kategoriler ve kategoriler ışığında KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkileri üzerine olan görüşleri saptanmaya çalışılmıştır.

Adaylardan elde edilen verilerin tutarlı olması için verilerin farklı uzmanlar tarafından analiz edilmesi araştırmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Güvenilirlik, verinin farklı gözlemciler tarafından veya aynı gözlemci tarafından farklı zamanlarda hangi ölçüde aynı kategori içine yerleştirildiği ile ilgilidir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, 2013: 331). Kayıt altına alınan konuşmaların yazıya geçirilmesi sonucu elde edilen sayfalarca verinin belirli kategoriler altında toplanması sürecinde aynı alanda çalışan farklı araştırmacıların ya da aynı araştırmacının farklı zaman dilimlerinde yapacağı

kodlamalardaki tutarlılık güvenilirlik açısından önem arz etmektedir (Cansız Aktaş, 2014). Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının elde ettiği sonuçların topladığı verilere bağlı olduğunu, kendi varsayımlarının ve önyargularının olabildiğince araştırma sonucuna etki etmemesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması amacıyla elde edilen verilerin başka bir uzmanın görüşüne de sunulmuştur. Ayrıca alıntılar kullanılırken konuya ilişkin cevapların alıntılanmasına ve diğer konulara ilişkin yanıtların alıntı dışı tutulmasına dikkat edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adayları ile yapılan görüşmelere ait veriler yer almaktadır. Bu veriler KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik yaşamlarına etkileri ve KPSS'nin öğretmen adaylarının sosyal yaşamlarına etkileri başlıkları altında incelenmiştir. KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik yaşamlarına etkileri, KPSS'nin öğretmen seçimindeki yeterliliği ve gerekliliği başlıkları altında ele alınmıştır. KPSS'nin öğretmen adaylarının sosyal yaşamlarına etkileri ise, KPSS'nin öğretmen adaylarının aileleri ile ilişkilerine etkileri, arkadaşları ile ilişkilerine etkileri, sosyal faaliyetlerine etkileri ve okul yaşamlarına etkileri başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen veriler aşağıdaki gibidir.

4.1 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Akademik Yaşamlarına Etkileri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına KPSS'nin akademik yaşamlarını nasıl etkilediğine yönelik sorular sorulmuştur. Bu sorular ile KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik yaşamlarına etkilerinin neler olduğu hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

4.1.1 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Yeterliliğine İlişkin Düşünceleri

Araştırmanın bu bölümünde, öğretmen adaylarına KPSS'nin öğretmen seçimindeki yeterliliğine ilişkin düşünceleri sorulmuştur. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının çoğunun sınavı öğretmen seçiminde yetersiz gördüğü tespit edilmiştir. Bu soruya yönelik öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

4.1.1.1 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Yetersiz Gören Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmen adaylarının bir kısmının KPSS'yi öğretmen seçiminde yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Bu soruya ilişkin adayların verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir:

Görüşülen öğretmen adaylarından üçü öğretmen seçim sisteminde sorun olduğunu belirtmişlerdir:

Bence [KPSS] yeterli değil. Sistem böyle çok çabuk değişen bir şey olmamalı. Sen [devlet] öğretmen olarak alıyorsun bizi. Onları [öğrencileri] yetiştireceğiz. Sana [devlete] uygun nitelikli bir vatandaş da yine biz yetiştireceğiz. Yani öğretmenler yetiştirecek. Ama sen [devlet] doğru düzgün öğretmenlerini bile seçemiyorsun. Çünkü sürekli sistem değişiyor. Birkaç yıla kadar bu sistemin de değişeceği söyleniyor. Uygulanan sistem de[eğitim sistemi] değişiyor. 4+4'tü şimdi artık 5+3'e tekrar geri dönecek. Bir şeyi deniyorsun olmuyor, oyuncak gibi yani daha çok. (Ö6)

[KPSS'nin] Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Kafalarına göre bir sistem oturtmuşlar. Ben sonuçta bir fen bilgisi öğretmeniyim. Tabii benden genel kültür istiyor ya da onu istiyor bunu istiyor. Alan sınavı geldi. Alan sınavında bölümü en zor olan bölümlerden bir tanesi biziz. Fizik, kimya, biyolojinin hepsini bir kimyacı, fizikçi kadar bilmemizi bekliyorlar. Fizikçi ve kimyacıardan tek farkımız birer ünite eksik olmamız. Sadece birer ünitelerimiz farklı. Biz onlardan bir ünite az işliyoruz. Bunların [ünitelerin] hepsinden sorumluyuz. Ayrıca eğitim bilimleri dersleri var. Genel kültür [var]. Ve zaten sayısalcısın. Tarihten, coğrafyadan tamamen uzaksın. Lise 2'den sonra hiç görmemişsin. Hiç bilmediğin şeyler ve son senede hepsini [bilmen gerekiyor]. Hani artık beynini makineye çevirme modundasın. Gelen bilginin hepsini alma eğilimindedin. (Ö7)

... O [KPSS] da yeterli değil. Çünkü alan geldi. Bu alan gelsin dediler. Hani bunun biraz daha branş bazında uzmanlık olması için. ama gene yeterli değil bence. Çünkü düşünün sosyal bilgileriz [sosyal bilgiler öğretmeniyiz]. 14 tane alan var; hukuk vermişler, sanat vermişler işte felsefe vermişler ama bir felsefe dersi geliyor onun için sosyal bilgileri bile vermek istemiyorlar. O zaman bize neden gösteriyorsunuz? ..... O zaman bize neden felsefe gösteriyorsunuz. Yani kesinlikle yeterli olduğunu düşünmüyorum yani bunun [KPSS'nin]. (Ö10)

Öğretmen adaylarından ikisi öğretmen seçiminde tek bir yazılı sınavın yeterli olmadığını belirtmişlerdir:

Yani şöyle yeterlilik noktasında tek bir sınav. Hani YGS'de biz bunu yaşıyoruz zaten. Ya o kadar çalışıyorsun çalışıyorsun hayatın sadece 2-3 saatlik bir sınava bağlı. Yani belki o sırada, hani her zaman söylenen bir şeydir, rahatsız olursun psikolojin o anda el vermez ama sen yeterlisindir o konuda. .... Bu diğer bölümlerde de böyle sanki. Üniversiteye giriş sınavı gibi sorular soruluyor. Yani bu öğretmenlikte çok belirleyici bir şey değil aslında. Sadece bir devlet memuru almak için [yeterli], öğretmenlik için değil. Herkes standart bir devlet memuru [adayı] burada. Buna herkes girebilir yani. (Ö2)

Bence tam anlamıyla yeterli değil. Neticede bu [KPSS] bir sınav ve yazılı bir sınav. Mesela şöyle düşünüyorum. Bir öğretmen olsun, öğretmen adayı olsun bölümü komple bitirsin, hani dereceyle bitirsin. Ama bu öğretmenin kekeme olduğunu varsayarsak KPSS burada hiçbir şekilde seçici olmuyor. Ama şöyle bir mülakat durumu geliyor. Mülakat tabii ki insanların kafasında torpil gibi soru işaretleri çıkarıyor. Hani iyi bir durum değil. İki taraflı da iyi bir durum değil. (Ö4)

Öğretmen adaylarından biri sınavın öğretmen seçiminde uygulama açısından eksik olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir:

Yetersiz işte uygulama açısından değerlendirilmediği için KPSS yetersiz. Alan gelirse değişir mi? Değişmez. Alanla ilgili de gene yazılı sınavlara gireceğim. Aynı ben şu an vize final olduğum gibi orada da [KPSS'de] bir sınav olacağım. Onun [KPSS'nin] benim uygulamadaki, pratiğimdeki başarımla hiçbir alakası yok. "A" şikkını güzel işaretleyebiliyor muyum ona bakacak KPSS. (Ö3)

Öğretmen adaylarından biri sınavda akademik sorgulama eksikliğinin olduğunu belirtmiştir:

[KPSS'nin] Hiç yeterli olmadığını düşünüyorum. Yani akademik bir sorgulaması yok [sınavın] bir yeterlilik sağladığını düşünmüyorum. Sadece orada [sınavda] insanların [öğretmen adaylarını] psikolojik olarak, hız konusunda yarıştıyorlar. Ne diyeyim hızlı olan kazanıyor ya da o psikolojiyi yönetebilen kazanıyor. Kimisi çok iyi biliyor. Öğretmen olarak kendini çok iyi yetiştirmiş. Dört yıl içinde kendini çok iyi tamamlamış, öğretmenlik yetilerine sahip ama sınav heyecanını kontrol edemiyor o yüzden öğretmen olamıyor. Kimisi de burada [eğitim fakültesinde] kendini hiç yetiştirememiş ya da sadece öyle harala gürele bir şeyler yapmış, kendini o şekilde burada tamamlamış notlarını bir şekilde. Ama oradaki [KPSS'deki] sisteme alışık adam dershaneye gitmiş, kendini o şekilde hani soru çözmeye alıştırmış sadece o öğretmen olabiliyor. (Ö8)

Öğretmen adaylarından biri üniversiteden mezun oldukları zaman doğrudan atama yapılması gerektiğini belirtmiştir:

KPSS bence tek başına yeterli bir sınav mı? KPSS bence yeterli bir sınav değil. Bence hiç olmaması da gerekiyor. Çünkü biz zaten buraya [eğitim fakültesine] kazandık geldik. Sen [devlet] bizi [öğrencileri] neden aldın. 400 küsur puanlarla geldik biz buraya [eğitim fakültesine] ve önceden hani KPSS gerçekten yoktu. Önceden hani şu yoktu bu yoktu diyorduk ya önceden gerçekten KPSS yoktu ..... Alınacak öğrenciler öğretmen olarak yetiştirilip atanacak, devlet artık nereye atarsa. Yani böyle bir şey olması gerekiyordu bence. KPSS'nin zaten bir yeterliliği yoktu yani. KPSS bence olmalı mıydı? Hayır KPSS olmamalıydı yani. Öyle söylüyorum yani size direk atama yapılması gerekiyor. Zaten biz buraya [eğitim fakültesine] bu bölümü

isteyerek geldik. Bölüm yazdık geldik buraya [fakülteye]. Ata sen [devlet] bizi öğretmen olarak. Zaten ata yani. KPSS'nin bana bir şeyi yok yani. (Ö5).

Araştırma bulgularına bakıldığında; öğretmen adaylarının genel olarak öğretmen seçim sürecinde sorun olduğunu düşündükleri görülmüştür. Adaylar, öğretmen seçim sisteminin değişmesini istediklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının sınavın sadece yazılı bir sınav yerine uygulama aşamasının da olduğu bir sınav haline gelmesini istedikleri, okul ortalamaları dikkate alınmadığı için KPSS'yi yetersiz gördükleri, adayların lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra doğrudan atama istedikleri ve sınavı akademik sorgulama açısından yetersiz gördükleri tespit edilmiştir.

4.1.1.2 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Yeterli Gören Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Görüşülen öğretmen adaylarından bazıları sınavı öğretmen seçiminde yeterli görmektedirler. Sınavı yeterli gören adayların görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Öğretmen adaylarından biri sınavı kapsam olarak yeterli görmektedir:

Yeterlik kapsam olarak hani yeterli diyebilirim. Hani alan sınavı çıktı. ... Başka genel yetenek, genel kültürü var, ne bileyim matematiği var, Türkçesi var hatta gereğinden fazla bile. (Ö1)

Öğretmen adaylarından biri ise sınavı çoktan seçmeli bir sınav olduğu için yeterli görmektedir:

Ya KPSS şimdi, günümüzde sınavlarda birçok kopya skandalı oluyor. Hani diğer şeyler oluyor. He çalışan kazanır diye düşünüyorum. Hani yeterlilik hani diğer şeyler olsun. Mesela açık uçlu sorular [da] olsa orada. Hani işin içine biraz daha torpil gibi şeyler gireceği için test olması bence daha iyi. Yeterli diye düşünüyorum. (Ö9)

Sınavı yeterli gören öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde; adayların sınavı farklı alanlara yönelik testler olduğu için kapsam olarak yeterli gördükleri ve adayların yorum, kişisel özellikler vb. faktörlerin dikkate alındığı yöntemlerle seçilmeyip herkesin eşit değerlendirildiği çoktan seçmeli bir sınavla seçilmesi açısından yeterli gördükleri saptanmıştır.

4.1.2 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Gerekliliğine İlişkin Düşünceleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına, KPSS'nin öğretmen seçimindeki gerekliliğine ilişkin düşünceleri sorulmuştur. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının çoğunun sınavı gerekli gördükleri tespit edilmiştir. Sınavın gereksiz olduğunu belirten öğretmen adayları ise sınavda birtakım değişiklikler yapılmasını istemekteydiler. Öğretmen adaylarının bu soruya ilişkin verdikleri cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

4.1.2.1 KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Gerekliliğine İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Öğretmen adaylarından ikisi KPSS'yi, sınava giren aday sayısının çok olmasından dolayı gerekli gördüklerini belirtmişlerdir:

KPSS hani şart mı değil mi? Şöyle günümüz üniversitelerinde bence olması gerekiyor. Hani az veya çok öğretmen alımı veya bu gibi durumların haricinde hani okulların başarı oranı bu düzeydeyken, hani öğrenciler KPSS'yi kazanabilmek için dershanelere gidiyorken KPSS'yi kaldırmak iyi bir karar olmayacaktır. (Ö4)

Aday çok olduğundan [sınav] gerekli ama formatı tamamen yanlış. (Ö8)

Görüşülen öğretmen adaylarından biri, öğrenciler arasındaki bilgi farklılıklarını ortaya çıkartması açısından sınavı gerekli gördüğünü belirtmiştir:

Gereklilik olarak .... günümüzde.... herkes üniversite okuyor. Hani bilen de okuyor bilmeyen de okuyor. Hani bir şekilde geçiyorsun zaten üniversiteye. [Üniversite okuyacak öğrencinin] Belli bir seviyede olması gerekiyor. Şu noktada gerekli hani gerekli olması noktası. Arkadaşım mesela çok düşük bir şeydir [seviyededir], arkadaşlarından geçer dört sene boyunca. Onun bunun yardımını alarak geçer ama baktığında öğretmenliğe ilişkin, çocuklara verebileceğine [iyi bir eğitim] ilişkin hiçbir şey yoktur o arkadaşta. KPSS'de de zaten bunu görürsün. Tamam, okulu bir şekilde geçebilirsin ama KPSS apayrı bir şey. O kadar çalışman gerekiyor, çabalaman gerekiyor, zihin becerin gerekiyor. Bu zihin becerisi olmayan bir öğretmenin de öğrencilere vereceği çok bir şey yoktur aslında. O yüzden gerekli [sınav]. (Ö2)

Öğretmen adaylarının sınavın yeterliliğine ilişkin görüşler değerlendirildiğinde; sınava giren aday sayısı çok olduğu ve adaylar arasında seçim yapılması gerektiği için ve

sınava giren adaylar arasında bilenle bilmeyenin ayırt edilmesi açısından sınavı gerekli gördükleri tespit edilmiştir.

4.1.2.2 KPSS'yi Öğretmen Seçiminde Gerekli Görüp Değişiklik Yapılmasını İsteyen Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Görüşme yapılan öğretmen adaylarından bir kısmı sınavı gerekli görmekte ancak sınavda birtakım değişiklikler yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmektedirler.

Görüşülen adaylardan üçü üniversiteye başlamadan önce eğitim fakültelerinde okuyacak adayların seçimi için bir sınav yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir:

Tabii ki bir seçme sınavı olmalı ama bu başta da olmalıydı. Yani üniversiteye alınırken de [olmalıydı]. ..... Hani yapmak istemeyen de var bu mesleği ama yine de geliyor [eğitim fakültesinde okuyor]. Yapıp hani düzgün bir eğitim alıp gidemeyen de [KPSS'yi kazanamayan da] var. (Ö6)

Şu yönden [KPSS] gerekli. Eğitim fakültesine herkes elini kolunu sallayarak girebiliyor. Eğitim fakültesine gerçekten öğretmenlik yapmak isteyerek gelen çok az kişi var. Şurada eğitim fakültesinin kaç öğrencisi var bilmiyorum ama bunun yaklaşık %10'u büyük ihtimal gerçekten öğretmenlik mesleğini yapmak için gelenlerden. Diğerleri rahat meslek, anne babasının tavsiyesi ya da sırf ailesinin baskısından kurtulmak için hani üniversiteye geldi "aa bana şu bölüm geldi" [diyebilmek için geliyorlar]. "Öğretmenlik nasıl olsa" deyip gelenler de var. Bu yönde hani biraz daha şey olması lazım eğitim fakültesine girenlerin seçilerek gelmesi lazım diye düşünüyorum. Bakıyorsun mülakat diyorlar. Mesela öğretmenlikten sonra. Öğretmenlikten sonra mülakat olmanın [yapmanın] bir anlamı yok. Dört yıl sen burada emek harcamışsın son sene mülakat yapacaksın [veya] atandıktan sonra. En başta yap çünkü iki kelimeyi bir araya getiremeyen, topluluk karşısında konuşamayan, çekingen birçok arkadaşımız var. Bakıyorsun sınıfta ders anlatmasını bekliyorsun bu kişinin. O yüzden eğitim fakültesine alınırken bazı şeylerin kriterlerinin olması lazım. (Ö7)

Ya bence diyorum ya hani okula başlamadan önce bir sınav yapılırsa bu çocukları alıp dört yıl sonra öğretmen olacak şekilde hani her türlü bilgiyle donatıp bu okuldan mezun olup hani direk öğretmen olsa. Hani kurayla mesela bizi gönderseler bir yerlere, ülkenin her bir yerine. Öyle daha iyi olur diye düşünüyorum. (Ö9)

Öğretmen adaylarından üçü okul değerlendirmesinin de dikkate alınması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir:

Yani bir sınav gerekiyor. Sınavsız geçiş sistemi bizim Türkiye'de uygulanabilecek bir sistem değil. Çünkü çok altyapısının olması gerekiyor.

Yirmi yıl onun için çabalanmış ve şimdi yürürlüğe konuluyor olması gerekiyor. Şimdi bir yılda karar verilip yürürlüğe konulduğunda acayip bir batma dönemi yaşarız yani öğretmenler konusunda. Bir sınav gerekli ama bunun KPSS olduğunu düşünmüyorum. Ne yapılabilir? Nasıl bir sistem? Bizim okuldaki üniversitedeki eğitimimizin de önemi olması gerekiyor. Burada da bize yeterli bir şekilde öğretmenliğe götürecek bilgiler, pratikler verildiği zaman okulun da etkisi olabilir. Yani okuldaki öğretmenlerin değerlendirmesi olabilir ki 90 kişilik sınıfta hangi öğretmen beni gelsin değerlendirsin. O da ayrı bir durum. (Ö3)

Gereksiz hocam onu demek istiyorum. Yani tamamen gereksiz olduğunu düşünüyorum. .... Yani tek bir sınava bağlı olarak da bence insan hayatı belirlenemez. Adamların [ÖSYM'nin] amacı bilgiyi ölçmek bence. Bilgi ile bu iş olacak iş değil yani. Tamam bilgi çağındayız belki bilen kazanıyor ... ama tek başına bilgi hiçbir zaman yeterli değildir. Bilgi, biraz yorum biraz da sezgi insanın kendi içinde olması gereken bu ama bizim sadece bilgimiz ölçülüyor. Yani bir de alan muhabbeti geldi öğretmenlere. Tabi o da ayrı bir beter. Not ortalamasının kesinlikle buna etken olması gerekiyor. Mesela ben okulda savaş verdim, dört sene boyunca savaş verdim. Sen beni bir seneye [senede] atama bir seneye sıkıştırma yani. Yani sınav zamanı gelsin, iki hafta öncesinden üç hafta öncesinden ben kapanayım hem sınavlarım yüksek olsun. Neden çünkü KPSS'yi not ortalaması ile alacaksın. Sınav olmasın. Hani sen [devlet] zaten bizi öğretmen okuluna aldın, eğitim fakültesinde yetiştiriyorsun. KPSS olmasın o zaman. Not ortalamalarıyla al sen beni. Buraya gelme amacım ne benim yani. Bir daha sınava gireceksem neden sınavlara girdim, kazanıp geldim ben buraya. (Ö5)

Hani sonuçta biz öğretmen olacağız buradan çıkışta. Hani buradaki not ortalamamıza, ... üniversitemizdeki başarımıza göre [değerlendirilmeliyiz]. (Ö9)

Öğretmen adaylarından ikisi yazılı sınavın yanı sıra mülakat gibi sözlü bir değerlendirmenin de olması gerektiğini belirtmişlerdir:

Ya dediğim gibi hani okul çıkışında bir sınav yapmaktansa işte yani eğitim fakülteleri olarak okuldan önce bir sözlü mülakat yapılması şart. Hani yeterli puanı aldı ama işte atıyorum Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği hani burayı kazandı geldi. Burada da bir kurulun önüne çıkması gerekiyor. Bence sözlü bir mülakat [yapılmalı]. Atıyorum bir tane eğitimci olabilir, bir tane işte psikolog olabilir işte bir tane de atıyorum başka bir bölümden veya kendi kazandığı bölümden bir hocası sözlü mülakatla sokabilir öğrenciyi. Hani şu öğretmenlik, yani diksiyon gerektiren bir şey ki bence yani bu çoğu insanda yeterli değil. Bu yüzden bence KPSS'den önce bir sözlü mülakat şart yani bence eğitim fakültelerine. (Ö1)

....Bence direk mülakat yapılmalı. Kendi alanıyla ilgili tüm öğretmenlere mülakat yapılmalı ama tabii ki bunda da torpil olmayacak bir şekilde gerçekten akademik bir mülakat olması gerekiyor. Yani alan sınavının

dışında mülakat mantıklı olabiliyor çünkü diğerleri gerçekten çok gereksiz oluyor. (Ö10)

Görüşülen adaylardan ikisi öğretmen seçim sisteminde değişiklik yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sistemin baştan aşağı değişmesi gerekiyor. Yapmaları gereken o yani. (Ö3)

Hani baştan da bir seçim olması gerektiğini düşünüyorum ben, eğitim fakültelerine ya da daha düzgün bir sistem, tam oturmuş bir sistem olmalı. (Ö6)

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde; öğretmen adaylarının KPSS'yi ya da öğretmen seçiminde bir sınavı gerekli gördükleri bulunmuştur. Görüşme yapılan adaylardan bir kısmı, sınavda birtakım değişiklikler yapılmasını istemektedirler. Adayların istekleri değerlendirildiğinde; öğretmen adayları üniversiteye giriş aşamasında adaylar arasında bir değerlendirme yapılması, sınava mülakat ya da benzeri bir sözlü sınavın da dahil edilmesi, adayların sınavda aldıkları puanlarla birlikte üniversitede aldıkları eğitimin de öğretmenliğe geçişte dikkate alınması ve uygulamaya dönük olarak da birtakım değişiklikler yapılmasını istedikleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

4.2 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Yaşamlarına Etkileri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına KPSS'nin sosyal yaşamlarını nasıl etkilediğine yönelik sorular sorulmuştur. Öğretmen adaylarının bu soruya ilişkin olarak verdikleri cevaplar, aileleri ile ilişkilerine etkileri, arkadaşları ile ilişkilerine etkileri, sosyal faaliyetlerine etkileri ve okul yaşamlarına etkileri başlıkları altında ele alınmıştır. Bu sorular ile KPSS'nin öğretmen adaylarının sosyal yaşamlarına etkilerinin neler olduğu hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

4.2.1 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Aile İlişkilerine Etkilerine Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına KPSS'nin aile ilişkilerine etkileri üzerine görüşleri sorulmuştur. Öğretmen adayları, KPSS'nin aileleri ile ilişkilerini etkilediğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarından üçü ailelerinin kendilerinden beklentilerinin yüksek olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir:

..... Benden zaten herkesin çok büyük bir beklentisi var. Bu hani önceden de gelen bir şeydir. Her şeyi sen kazanırsın, her şeyi başarırırsın, her şeyi yaparsın. Şu an KPSS o kadar çok her şeyi ihtiva ediyor ki ama aynı zamanda dersler de var zaten, son sınıf psikolojisindesin. Bir gelecek kaygını var ama ailen her aradığında diyor ki “sen bu sınavı yaparsın kızım”, ama onlar nasıl olduğunu bilmiyorlar ve ben hani kendimi bir zorunluluk [zorunlu] olarak hissediyorum. İlla kazanmam gerekiyor bu sınavı öyle düşünüyorum. Bu tarafa bakıyorum, yani çok fazla bir yük var. O yüzden hani o tarafa [aileme] fark ettirmemeye çalışıyorum. Kazanamayınca ne olacak bilmiyorum yani. (Ö2)

Şöyle oldu. Herkes garanti gözüyle bakıyor bana. Tabii ki garanti değilim. Şu an çok net çalıştığım söylenemez. Atanabileceğim gözüyle bakıyorlar. Bir sınava girip çıkacak. Ne ki? “Bugüne kadar kaç tane sınava girdi” gözüyle bakılıyor. Ama buna o kadar adapte değilim. .... Böyle olunca da ailem atanacağım gözüyle bakıyor. Ben bunun olumsuzunu söylediğimde üzüyorlar, beklentileri düşüyor, “biz bugüne kadar böyle beklemiştik, olacaktı hani” gibi. Onlar bir yıl daha benim çalışmamı kaldırabilecek gibi değiller. Bir yıl daha KPSS’ye hazırlanmamı. (Ö3)

Yeni bir hayat başlıyor. Ona nasıl başlayacağımızı bilmiyoruz. Çok büyük bir belirsizlik var. İster istemez baba [babam] çok şey bekliyor. Hani “kızım ilk yıldan olsun bak aman ilk yıldan olsun”. İster istemez çatışıyorsun. (Ö6)

Öğretmen adaylarından üçü aileleri ile görüşme sıklıklarının azaldığı yönünde görüş belirtmişlerdir:

Evet yani şu an şöyle diyeyim çok fazla görüşemiyorsun ailenle orası ayrı bir şey. (Ö2)

Ailemle ilişkilerime illaki [etki etti]. Çok zor bir sürece girdik. Ben ... üçüncü sınıfın bitiminden itibaren bu strese girdim. Ders çalışmaya belki eylülde ekimde başlayabildim ama hani stres oldu. Mesela günde üç dört kere görüşürdüm ben ailemle telefonla, şimdi akşamdan akşama görüşüyoruz (Ö4)

Şöyle oldu, hani önceden daha çok sık gidip geliyorsam şimdi gidemiyorum. Aslında etkiledi bir nebze de olsa ama buraya da alıştığım için, arkadaşlarım falan olduğu için bir sıkıntı yaşamıyorum. Telefonla da zaten her gün konuşuyorum. (Ö9)

Öğretmen adaylarından üçü aileleri ile sorun yaşadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir:

Sürekli sorun çıkıyor görüşmelerde. (Ö4)

Bütün hayatımı etkiledi. Eve gidiyorum mutsuzum. Neden zaten özel hayatım yani onunla ilgili sıkıntıları var. Hani bu kız arkadaşım olayı değil ama zaten hayatımda bir şeyler dönüyor, zamana yetişemiyorum artık zaman gidiyor yani akıyor gidiyor. Zamanın bir yerinden kırıp bir şeyler yapıp kendimize bir şeyler katmaya çalışıyoruz. İşte eve gidiyorum suratım beş karış. Neden? Çünkü kafamda bir sürü soru var. Gelecek var. Sen girmemişsin ki anne zaten sınava. Sen bilmiyorsun ki. Nasıl bir şey bu. Yani gelecek kurtarma nedir bilmiyorsun yani. Hani ebeveynlerin çoğu bunu bilmiyor artık yani günümüzde. Yani o yüzden zaten benim bir annem var babam yok yani abim atanmış gitmiş, ablam da aynı şekilde atanmış evlenmiş gitmiş insanlar yani onlarla ilişkilerimi illaki etkiliyor. .... Eve gittiğim zaman annem “neden hep böylesin, suratına ne oldu, hani bir şey mi oldu?” “Anne hep aynı şeyler işte ne olacak. KPSS artık sıkıldım yani.” (Ö5)

En basitinden KPSS'ye giriyorsun dersane ücretin, onun dışında kitap almak zorundasın tek bir kaynağa bağlı kalamıyorsun ister istemez. Ailemle en çok şu dönemde maddi yönden çatışmaya başladım. Kızım yine mi kitap alıyorsun, ne kadar para harcıyorsun demeye başladılar. Hem de stresten dolayı aradıkları zaman” niye aradınız beni, ben ders çalışıyorum” deyip ters tepki veriyorum ya da aramıyorlar arayıp “siz beni niye aramıyorsunuz?” demeye başlıyorum. Böyle stresten bir gergin, patlamaya hazır bir bomba haline geldim. Onun dışında ailemle bir sıkıntım yok yani sadece bu yönden. (Ö7)

Öğretmen adaylarından ikisi aileleri ile aralarındaki sohbet konusunun değiştiğini belirtmişlerdir:

Değişiklik yaptı illaki. Yani bizimkiler iki üç günde bir ararlar işte ailem, annem arar, abim arar hani normalde “napıyorsun, nasılsın” diye konuşurduk. Şimdi işte “KPSS'ye çalışıyor musun? Dersane nasıl gidiyor?” Muhabbet buna döndü hani. “Oğlum işte aman çalış son senen işte, şakası yok bu işin” falan filan. (Ö1)

Ailem her telefonda bana “aman dersini çalış, aman bu sene dışını sık, aman bir şey yapma bu sene çok önemli”. Ben bir de üzerine evliyim. .... Çok bunaldım yani KPSS birçok şeyimi engelledi bu sene. (Ö10)

Öğretmen adaylarından ikisi ailelerinin KPSS sebebiyle baskı yaptığını belirtmişlerdir:

Tabii bir de onların atanmam için üzerimde kurdukları ufak ta olsa bir baskı [var]. O yüzden çatışıyorum onun dışında bir şeyliğimiz [sorunumuz] yok. (Ö7)

“Atanamazsam ne olacak?” sorusu çok büyük bir sorumluluk. Aileye karşı sorumluluklar oluyor, yani çevreye karşı toplumsal bir baskı zaten. Başlı başına bir şey KPSS her yönden baskı yaratıyor. (Ö8)

KPSS'nin öğretmen adaylarının aileleri ile olan ilişkilerine etkileri değerlendirildiğinde; öğretmen adayları, ailelerinin kendilerine çok güvendiğini ve bu sebeple KPSS'yi başarı ile geçeceklerine ilişkin kendilerinden beklentilerinin fazla olduğunu, bu sebeple de dönem dönem sıkıntı yaşayabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca görüşülen adaylar sınav sebebiyle aileleri ile sık görüşemediklerini, içlerinde buldukları dönemden dolayı aileleri ile görüştiklerinde sorun yaşadıklarını, KPSS sürecine girdikleri dönem itibarıyla aileleri ile yaptıkları konuşmaların konusunun değiştiğini, sürekli dersler üzerine konuştuklarını belirtmişlerdir.

4.2.2 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Arkadaşları İle İlişkilerine Etkilerine Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarının KPSS'nin arkadaşları ile ilişkilerine etkileri üzerine görüşleri değerlendirilmiştir. Öğretmen adayları bu soruya ilişkin olarak verdiği cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarından ikisi sınav sürecindeki yoğunluktan dolayı sosyalliklerini kaybettiklerini söylemişlerdir:

Evet, yani bir sınıf olarak da, genel olarak da bakıyorum, kendim olarak da sosyalliğimizi kaybettik. Herkes böyle bir kitaplara gömülmüş bir vaziyette. (Ö2)

Bazı arkadaşlarla çok sorun oluyor. Onlar istiyor ki “son sene gezelim tozalım bir şeyler yapalım” ama olmuyor. (Ö4)

Öğretmen adaylarından ikisi arkadaşları ile yaptıkları sohbetlerin konusunun değiştiğini belirtmişlerdir:

Sürekli dersane muhabbetidir, sürekli hani şu derstir, bu derstir, yani gerçekten gençlik yıllarımız gitti, gerçekten gitti. (Ö2)

Konuştuğun şey de sadece KPSS. Onun dışında bir şey konuşamıyorsun. (Ö3)

Öğretmen adaylarının ikisi sınav sebebiyle arkadaşları ile sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir:

Arkadaşlarımla ilişkilere [etki etti]. Herkeste aynı dert olduğu için, çoğu arkadaşım, KPSS arkadaşlarımla olduğu için herkeste aynı dert var. İster istemez onlara da bir negatif enerji veriyorum. Yani diyorum ki “ben bugün

çalışmadım”, diyor ki mesela “ben çalıştım”. Ne güzel çalışsın, insan kıskanıyor ama bu yapamama kıskanması değil, neden ben yapamıyorum kıskanması. Yani insan üzüyor. Hani diyorlar ki bir haftan, bir günün boş geçmeyecek. Senin geçmiş iki haftan, üç ayın, beş ayın. Nasıl üzüyor insan yani. Bu ne yapıyor, ister istemez ben arkadaşşıma [üzüntümü] yansıtıyorum tabii ki yani. Onlarla ilişkilerimde bir negatiflik söz konusu oluyor. (Ö5)

Bu baskılar yüzünden yer yer hani gereksiz tartışmalar çıkarabiliyorum. Gereksiz agresifleşmeler oluyor. Yani insanın beynindeki baskı, stres ister istemez artıyor ve gereksiz stres oluyor, baskı oluyor. Gereksiz çok tartışmalarım oldu mesela. Özellikle bu süreçten sonra birçok arkadaşşımla aram açıldı. (Ö8)

Öğretmen adaylarından ikisi arkadaşları ile birlikte vakit geçiremediklerini belirtmişlerdir:

Arkadaşlarımla [ilişkilerimi] etkiledi aslında. Çünkü mesela yurttaki kalıyorum. Yurttaki arkadaşlarım yakınıyorlar “bizimle zaman geçirmiyorsun” diye ama hani benim hafta sonu dershanem, hafta içi okulum var. Hani üç günüm boş, onda da ders çalışmam lazım. .... [arkadaşlarım] Hani “bizimle hiç zaman geçirmiyorsun” [diyorlar]. (Ö9)

..... KPSS olmasa daha çok vakit geçirirdik, sürekli beraber olurduk ama illaki KPSS engelliyor. Zaten KPSS dışında da, okulda da çok fazla ödevimiz oluyor. Her dersten sunum. Sunumlar için bir araya geliyoruz ama onun dışında bir ekstra faaliyetimiz olamıyor. Aslında son senemiz, bir daha birbirimizi göremeyeceğiz ama illa ki etkiliyor yani. “Bir saat gezelim” demektense mecbur ders çalışmayı tercih ediyoruz. (Ö10)

Öğretmen adaylarından biri sınav döneminde arkadaş çevrelerinin daraldığını, daha küçük gruplar haline geldiklerini belirtmiştir:

Evet. Daha küçük bir grupta takılmaya başladık. Çünkü sınava çalışanlar, az çalışanlar, hiç çalışmayanlar diye sınıfta gruplaşmalar var. Çok çalışanlar sadece KPSS konuşuyorlar, moral bozuyorlar, bunlarla takılmamaya çalışıyorum. Diğer hiç çalışmayanlar çok rahatlar, onlarla da takılmamaya çalışıyorum. Orta çalışan üç kişilik bir arkadaş grubum var, onun dışına dağılmıyorum. Geçen sene öyle değildi. 15-20 kişi takıldığımız olurdu. Dışarılarda görüştüğümüz, evde görüştüğümüz olurdu. Bu sene herkes kendi kabuğuna çekildi. Eline kitabını alıp okula gelenler var. Otobüste, dolmuşta kitaplarla boğuşanlar var. Hal öyle olunca gidip iki çift laf edesin olmuyor. Yani arkadaşlarımla okul dışında bir şey konuşamıyorsun. O üç kişilik grup haricinde. (Ö3)

Öğretmen adaylarından biri arkadaşları ile aralarında rekabet ortamının oluştuğunu belirtmektedir:

Arkadaşlarımla ilişkim şöyle; arkadaşsın ama bir yönde de rakip görüyorsun [birbirini] ve senin yaptığın sınav sonucuna bakıp senin nasıl ayağını kaydırırım düşünceleri başlıyor. Ben mesela sınavda bildiğim halde bakıyorum ortalama bir önceki sınavda atıyorum 60 net yaptıysam onu 80 nete çıkartmıyorum. Birden çıkarttığın zaman ister istemez tüm gözler senin üzerinde oluyor, arkadaşın dahi seni rakip olarak görüp bir şekilde bunu sana yansıtıyor. O yüzden sınav anına kadar mesela bildiğim hiçbir şeyi yapmıyorum. 60 net yapıyorsam 65 yapıyorum fazlasını yapmıyorum. Bir rekabet, bir rakip görme olayı başladı şu son zamanlarda. (Ö7)

Adaylardan biri ise arkadaşları ile vakit geçirdikleri zaman vicdan azabı duyduklarını ya da vicdanlarının rahat etmediğini belirtmiştir:

Arkadaşlarımla ilişkilerime ben şöyle söyleyeyim biz hani 6-7 [kişilik] grubuz. Hani sürekli hep birlikteyiz ve sürekli bir şeyler yapıyorduk. Biz şu an otursak bile birimizin vicdanı rahat etse diğeri diyor ki işte “şu soruyu çözdüm, bu soruyu çözdüm”; konu ister istemez ders çalışmaya, soru çözmeye, işte ne yapıyorsunuz ne ediyorsunuza geliyor. Sinirlenmiyor muyuz, tabii ki. Yakın arkadaşlarım, tabii ki bizim [birbirimizin] ne yaptığımızı öğreneceğiz ama sürekli vicdan rahatsızlığı var. (Ö6)

Öğretmen adaylarına KPSS'nin arkadaşları ile olan ilişkilerine etkilerinin neler olduğu sorulduğunda, adaylar genel olarak sınavın arkadaş ilişkilerini olumsuz etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Adaylar bu olumsuzluklara ilişkin olarak, KPSS'den dolayı girdikleri yoğun dönemde arkadaşları ile birlikte vakit geçiremediklerini, arkadaş çevreleri ile yaptıkları sohbetlerin bu süreçte değiştiğini ve sürekli KPSS'den konuştuklarını belirtmişlerdir. Ayrıca adaylar, KPSS sürecinin yarattığı baskı ortamından dolayı arkadaşları ile zaman zaman sorun yaşayabildiklerini ve arkadaşlarının kendilerini rakip gördüğünü, bu nedenle de başarılarını arkadaşları ile paylaşamadıklarını belirtmişlerdir.

4.2.3 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Faaliyetlerine Etkilerine Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına KPSS'nin sosyal faaliyetlerine etkilerine ilişkin sorular sorulmuştur. Yapılan analizler doğrultusunda KPSS'nin öğretmen adaylarının sosyal faaliyetlerini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sekizi KPSS nedeniyle sosyal etkinlikte bulunamadıklarını ya da etkinliklerin azaldığını belirtmişlerdir:

[Önceden] Sinemaya giderdim de [şimdi] gitmiyorum. Sinemaya gidince ben bugünü sinemada geçirdim. Yurtta olsaydım kesin ders çalışırdım kaygısı [oluyor]. Onun dışında ben son sene daha iyi çalışabilmek için evden yurda çıktım. Yurdun acayip artıları varmış; ebru kursları, bilgisayar, İngilizce... Bir sürü faaliyetler var hiçbirine katılamıyorum. İçim gidiyor voleybol, futbol hepsi var. Yani keşke diyorum şu an birinci sınıf olsam, ama şu bilgilerimle, şu donanımıyla tekrar dönsen. Okula değil de sosyal yaşamıma adapte olsam. (Ö3)

Ben mesela üniversiteye gelmeden önce de lisedeyken de tiyatroyu çok severdim. Zaten lisede aktif bir şekilde tiyatrodada da görev aldım. Üniversitede yapamadım ama tiyatroyu, sinemayı çok severdim. Mesela çok kitap okuyan bir insandım. Dediğim gibi geçen sene hazirana kadar hani kitap okumadan başımı yastığa koymazdım. Her akşam çok okurdum, her türden okurdum, hiçbir şey bulamazsam açar gazete okurdum, telefondan açar haber okurdum. Bunlar tamamen sıfıra indi. Artık şey yapıyorum, hani ileriye yönelik nedir diyorum, şu kitabı alayım evde dursun okurum işte. Tiyatro, sinema artık bunları not etmeye başladım. Sınav bitsin izlerim tiyatroyu da, işte bu oyunu da dinlerim birilerinden giden olursa veya tekrar olursa giderim. Notlar almaya başladım yani. Kesinlikle sosyal kültürel hayatım sıfıra indi diyebilirim. (Ö4)

Çok etkisi var. Fotoğrafçılık, aynı zamanda Türk Sanat Müziği korosundayım, solistim. Tabii kafamda bir sürü proje varken, maalesef hep böyle bir işin yoğun olduğu zamanlarda insanın aklına bir sürü proje gelir, hiç birini yapamıyorum. Bilirsiniz insanoğlu boşken hiçbir şey gelmez aklına ama yoğunluk varsa evet ya bunu yapmalıyım gerçekten, bu olmalı diyorsunuz. Ben de o durumdayım zaten. Bir sürü projelerim var, sergi açmaktır, şudur budur. Eğitimlerden çağırılıyorum gidemiyorum, eğitim veremiyorum mesela. Türkiye'den Amerika'ya gideceğiz, Amerika'da eğitim vereceğiz. Aynı şekilde bir ustam var onunla birlikte eğitim vereceğiz. Ona bile ben gidemiyorum. Mesela bu benim en büyük eksim oldu. Portfolyomda Amerika olmadı, onu koyamadım yani. Türkiye'nin [her yerinde] Bursa olsun, İstanbul olsun, Güneydoğu, Doğu Anadolu, İç Anadolu her yerde eğitim verme durumumuz var, herkes bizi tanır ama bunu işte bu sene yapamadım, kendimi geliştiremedim çok fazla. Sonra dediğim gibi işte müzikte aynı zamanda konserler var ona gidemiyorum mesela. Ben, sinema aynı zamanda kısa film çekiyorum. Kısa film yönetmeniyim kendi çapımda. Hani ben bunun derslerini de veriyorum eğitim olarak. Kafama bir sürü kısa film geliyor, mesela bir sürü konu geliyor hiç yapamıyorum. Sinemaya gitmek istiyorum, en azından gideyim sinemada telafi edeyim bu isteğimi, o bile çok nadir oluyor. Yani artık sosyal hayatımı her türlü etkiliyor. Şunu yapacağım diyorum, mesela kafamda hep boş ver gideyim evde ders çalışayım daha iyi [diye düşünüyorum].(Ö5)

Mesela biz sinemaya çok giderdik, hani sinema olsun bale olsun onlara. Şu an hani gezmeyi bile lüks görüyoruz bazen. Çoğu kez oturup mesela hani iki saat aramız oluyor oturduk ama ders çalışmadık o bile var. Onlar [sosyal faaliyetler] tabii ister istemez etkileniyor. Gidiyoruz, gitmiyoruz demiyoruz tabii ki tamamen soyutlanmış olmuyor insan sosyal bir varlık olduğu gereği ama daha az, minimum düzeyde yani. (Ö6)

Kültürel faaliyetlerimi [etkiledi]. En büyük ideallerimden bir tanesi şeydi; işe başladıktan sonra atlayıp arabama şehir şehir gezip hani her tarafı görmeyi, tarihini öğrenmek isterim, seviyorum. Bu yüzden ilk gittiğim yerde müzedir şudur budur gezip kültürünü öğrenmeyi çok seviyorum. Ama buraya geldiğimden beri Samsun'un tam kültürünü aktaran böyle müzedir ya da şudur budur gezmeye gibi bir fırsatım olmadı. Onun dışında tiyatroya çok giderdim. Tiyatroya gidemiyordum, vakit bulamıyordum. Sinemaya gidip yeni filmleri takip ederdim, kitap okurdum bunların hiçbirini şu anda [yapamıyorum]. Diyorum ki bekle temmuzdan sonra hepsini sırayla yaparsın. Şu an hepsini temmuzun sonuna atmış durumdayım, hiçbirini yapamaz hale geldim. (Ö7)

Tabii mesela bundan önceki yıllarda birkaç kişiydik. 5-6 kişi sürekli diyorduk şuraya [gidelim]. Biri diyordu mesela tiyatroya gidelim. Bir tarih belirliyorduk hemen gidebiliyorduk. Bir sinemaya [gidelim] diyorlardı, bir haftada veya iki haftada bir sinemaya gidebiliyorduk. Şimdi, yaklaşık bu son iki aydır özellikle, sürekli filmler görüyoruz, yeni oyunlar görüyoruz, şuna gidelim bu tarihte diyoruz. O gün mesela 5-6 kişiyi bir araya hiçbir zaman getiremedik. Yani iki aydır neredeyse sinemaya bile gitmedik. Ya birinin sınavı oluyor, deneme sınavı oluyor veya birinin özel çalışması gereken konular oluyor, ya o gün onun özel çalışma günü oluyor. O 5-6 kişiyi bir araya getiremediğimiz için artık faaliyetlerimiz aksadı. Yapamıyoruz yani. Çünkü ben çalışsam da arkadaşım çalışıyor, ona uymak zorunda kalıyorum. (Ö8)

Sosyal olarak hiçbir şey yapamıyorum. Önceden mesela sinemaya giderdim. Geçen sene her hafta mesela gitmeye çalışırdım. Bu sene bir kere ancak gidebildim. (Ö9)

Çok etkiliyor yani. Bir sinemaya gitmeyi düşünüyorsun. Kafadan iki saat diyorsun. O iki saatte ders çalışmam gerekiyor diyorsun. Dediğim gibi üç gün dershanedeyiz, üç gün okuldayız, bir günümüz kalıyor, o bir günü de yani evden çıkmadan düzenli ders çalışabileceğimiz bir gün olarak algılıyoruz. Zaten sende olmasa bile dershanedeki hocalar sürekli böyle bu psikolojiyi veriyor. (Ö10)

Görüşülen öğretmen adaylarından ikisi sosyal faaliyete zaman bulamadıklarını belirtmektedirler:

Ben iki yıldır Samsun'da tiyatro yapıyorum, hala da devam ediyorum yani. Ha KPSS çalışsaydım illaki etki ederdi, yapamazdım, uğraşamazdım eskisi gibi. Çünkü yani KPSS hani haftanın 3-4 gününü alan bir faaliyet yani sadece

dershane kısmı olan bu. Bir de evde çalışma kısmı var onu da katarsak haftanın birçok gününü götürüyor yani KPSS. O yüzden sosyal faaliyet pek olmaz. (Ö1)

Evet, yani şöyle, şu an kendi durumuma baktığımda zaten çalışamıyorum KPSS'ye. Neden çalışamıyorum? Okula vakit ayırmamız gerekiyor, çünkü bölümümüz materyal gerektiren, sürekli bizim bir şeyler yapmamızı gerektiren bir bölüm. Aynı zamanda staja gidiyorsun, çocukların ve öğretmenlerin senden çok büyük beklentileri var. Sürekli onlara da bir şeyler yapmak zorundasın. Aynı zamanda kendi hayatın da var, kendinle de ilgilenmen gerekiyor, ailen var, arkadaşların var yapman gereken, kendini yetiştirmen gereken kurslara gitmek istiyorsun. Ama bunların hepsinin önünde KPSS birinci sıraya geçiyor. Orada da tek yapman gereken şey sabahtan akşama kadar ders çalışmak, yemeden içmeden ders çalışmak ve bu diğerlerini tamamıyla geri plana itiyor bu sefer onda [sosyal faaliyetlerde] aksaklıklar oluyor. Bu sefer onlara çalışamıyorsun yani dengeyi tutturmak gerçekten çok zor. Bu sefer ne yapıyorsun KPSS biraz yarım kalsın, bunlar biraz yarım kalsın, hiçbir şey yapamıyorsun yani. Yani ya kazanacaksın ya kaybedeceksin. (Ö2)

Öğretmen adaylarından ikisi sosyal faaliyette buldukları zaman vicdan azabı duyduklarını belirtmişlerdir:

Vicdan yapıyorum o yüzden gidemiyorum. Yurtta da aslında oturuyorum, çalışmadığım oluyor ama dışarıda gezdiğimde üzüliyorum, vicdan yapıyorum. (Ö3)

Çok fazla bir yere gidilemiyor, bir şey yapılamıyor, yapılsa bile vicdan azabı oluyor yani tüh keşke yapmasaydım bu sürede şu kadar ders çalışırdım [diye düşünüyorsun]..... (Ö10)

Görüşülen adaylardan biri ise sosyal faaliyette bulunmayı zaman kaybı olarak gördüğünü belirtmiştir:

Kitap okuma mesela. Fazla okuyamıyorum. Derslerim var. Hani alandan 8 ders, genel kültür, genel yetenek toplam beş ders, eğitimden 6 ders var. Yani hepsini çalışmaya zaman bulamadığım için sosyal olarak zaman kaybı yani benim için onlar. (Ö9)

Öğretmen adaylarının KPSS'nin sosyal faaliyetlerine etkilerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde adaylar, okul, dershane ve ev üçgeni arasında yoğun ve yorucu bir hayat yaşadıkları için sosyal herhangi bir faaliyete vakit bulamadıklarını ya da zamanlarının yetmediğini belirtmişlerdir. Adaylar yine bu yoğun süreç sebebiyle neredeyse hiçbir sosyal faaliyete ya da etkinliğe katılmadıklarını, herhangi bir etkinliğe

katıldıklarında orada geçen zamanı vakit kaybı gördüklerini ve bu nedenle vicdan azabı çektiklerini dile getirmişlerdir.

4.2.4 Öğretmen Adaylarının KPSS'nin Okul Yaşamlarına Etkilerine Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen adaylarına KPSS'nin okul yaşamlarına etkileri üzerine sorular sorulmuş ve verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Yapılan analizler doğrultusunda KPSS'nin öğretmen adaylarının okul yaşamlarına farklı açılardan etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda öğretmen adaylarının bir kısmı KPSS'nin okul yaşamlarını olumlu etkilediğini bir kısmı olumsuz etkilediğini ve bir kısmı ise KPSS'nin okul yaşamlarına etki etmediği yönünde görüş belirtmişlerdir.

4.2.4.1 KPSS'nin Okul Yaşamlarına Olumlu Etki Ettiğini Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri

KPSS'nin okul yaşamlarını olumlu etkilediğini söyleyen öğretmen adaylarından ikisi KPSS'nin okul derslerine katkı sağladığını belirtmiştir:

Aslında okulun KPSS'ye bende faydası oldu. Çünkü biz gelişim dersleri gördüğümüz için hani eğitim bilimlerinde daha çok faydası oldu bizde. (Ö2)

KPSS bana okuldan daha çok şey öğretti. Okula geldiğim zaman tabiri caizse daha güzel artistlikler yapabiliyorum yani o bilgilerle. Hoca bir şey sorduğu zaman “tabii evet ben bunu biliyorum hocam böyle değil mi, evet doğru böyle”. Profesöre karşı bunu diyebiliyorsun, doçente karşı bunu diyebiliyorsun. Bu bahsedilen konulara artık ikinci sınıftaki, üçüncü sınıftaki kafayla bakmıyorsun. Hele birinci sınıftaki kafa ile hiç bakmıyorsun zaten. Son sınıftayım, bir şeyler bildiğimi hissediyorum artık yani. Hani kendimi geliştirdiğimi hissediyorum. Maalesef bu KPSS ile oluyor. Yapacak bir şey yok. Her şeyin bir avantajı dezavantajı var, bunun da avantajını bu olarak görebiliriz yani. (Ö5)

Görüşme verileri değerlendirildiğinde, sınavın okul yaşamlarını olumlu etkilediğini düşünen öğretmen adaylarından biri, KPSS'yi lisans derslerine katkı sağlayan bir sınav olarak gördüğü, diğer aday ise lisans derslerinin KPSS sürecine katkı sağladığı yönünde görüş belirtmiştir.

4.2.4.1 KPSS'nin Okul Yaşamlarına Olumsuz Etki Ettiğini Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Öğretmen adaylarından üçü okul dersleri ile KPSS arasında denge sağlayamadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir;

Ya son sınıf öğrencisi stajla uğraşmalı ve KPSS ile uğraşmalı bence. Yani ders koyuyorlarsa seçmeli dersleri koyabilirler. Hani bir öğrencinin düşündüğünü koca üniversite düşünemiyor mu yani. (Ö1)

Sürekli konuşmalarımız hep şunu yapalım, şu ödev de mi vardı, bu da mı vardı. .... Mesela oturuyoruz ya stajda, öğretmenler böyle, öğretmenler şöyle ne yetiştireceğiz, ne yapacağız. Mesela dün akşam arıyoruz diyoruz .... işte aa şundan da mı var, bir arkadaşı arayalım yok canım o haftadaydı deyince rahatlıyoruz, yani diyoruz ki bu akşam biraz daha erken uyuyabiliriz belki. Öyle oluyor çok sıkışıyor, bir araya sıkışıyor yani. Hani her öğretilimde nitelikli bir şey bekliyor senden ki hakları. Hani dersin onu seçmişsen yapacaksın. Ama herkes böyle isteyince biz arada kalıyoruz. Yani herkes diyor ki sunum güzel olsun .... staj hocan diyor ki dosyaların tamam olsun, benim istediklerim [istediğim] her şeyi yap, o da tamam, e KPSS'nin beklediği şey belli. Bizde bir taneyiz ama. (Ö6)

Gece çok yoğun bir tempoda çalışıyorsun. Okula geliyorsun gözlerin gidiyor, uykusuzsun, yorgunsun, halsizsin, arkadaşlarınla oturup sohbet etmeye dahi vakit bulamıyor gibisin. Düşünüyorsun, son senemizde genelde seçmeli derslerimiz var, KPSS bir yandan da. Diyorsun ki okul derslerini boş ver KPSS'ye yönel, derslerden devamsızlık yapmaya başlıyorsun. Dersleri önemsemiyorsun. Şu anda yediğin içtiğin kalktığın her şeyde KPSS'yi hatırlatacak bir şey çıkıyor karşına. Okuldan direkt soğumaya, hani gitmeyeyim bugün okula, bugünü verimli geçireyim demeye başladım yani. (Ö7)

Görüşülen adaylardan ikisi okul derslerinin çok zaman aldığını belirtmişlerdir:

.... Okuldaki derslerin gerçekten fazla zamanımızı aldığını düşünüyorum. Hani en zaman alıcı dersler son sınıfa konulmuş, uzun süreli aşamalı çalışmaları olan dersler bunlar. Düşünüyorum, çok fazla hani basit demeyeyim de daha az uğraştıran dersler de gördük. Hani bunlar son sınıfta olsaydı bizim daha yararımıza olmaz mıydı? (Ö4)

Valla aslında etkisi oluyor da pek hocalarımız [kitap] açtırmıyor yani. Bize kalsa boş ders hani. Sunum yapılan en azından bir derste biz oturup bir köşede ders çalışmak istiyoruz ama hocalarımız bize müsaade etmiyor. Kaldırın şu kitapları görmek istemiyoruz diye. Biraz okuldaki hocalar KPSS'yi bahane olarak görüyorlar. Bize açıkçası hiçbir kolaylık sağlamıyorlar birkaç hocamız dışında. Bu da bizi bunaltıyor haliyle. Her dersten sunum, her dersten ödevler işte haftalık ödevimiz var son sınıfta rahatlayacağız diyorduk hiç öyle bir şeyimiz yok yani. .... (Ö10)

Öğretmen adaylarından biri ise KPSS'nin akademik olarak bir katkısının olmadığını belirtmektedir:

KPSS'de çıkan konulara çalıştığımda, mesela rehberlik dersi. Okulda da ben aynı dersi alıyorum. Vize final olarak pozitif yönde etkiledi. Çünkü rehberliğe şöyle çalışabildim. KPSS'de çıkacak diye daha kapsamlı çalıştım. Onun dışında bana katkısı var mı diye sor. Geçen dönemkinin katkısı yok. Sadece vize ve finalimi kurtardı. Onun dışında bir katkısı yok KPSS'nin bana akademik olarak. (Ö3)

Sınavın okul yaşamlarını olumsuz yönde etkilediğini düşünen öğretmen adayları; okul derslerinin yoğun olmasından dolayı lisans dersleri ile KPSS arasında denge sağlayamadıkları, lisans derslerinin çok zaman aldığını ve bu sebeple KPSS'ye yönelemedikleri, KPSS'nin lisans derslerine bir katkısının olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

4.2.4.3 KPSS'nin Okul Yaşamlarına Etkisinin Olmadığını Düşünen Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda öğretmen adaylarından ikisi sınavın okul yaşamlarına olumlu ya da olumsuz olarak bir etki etmediğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarından biri sınavın okul yaşamına bir etkisinin olmadığı yönünde görüş belirtmiştir:

Okul içinde aslında aynıyım, yani arkadaşlarımla. Hani daha çok kütüphaneye gidiyorum. Böyle etkiledi. İki gün geldiğim için okula çok bir etkisi olmadı. (Ö9)

Görüşülen adaylardan biri ise KPSS'den dolayı arkadaş çevrelerinin değiştiğini belirtmiş ve bu değişikliği olumlu ya da olumsuz bir etki olarak değerlendirmemiştir:

Okul içindeki yaşamıma şöyle etkileri oldu. KPSS kursu olarak arkadaşlarla hani aynı sınıftaki bazı arkadaşlarla [aynı] kursa gidiyoruz. O yüzden gruplaşmalar oluyor ister istemez. Çünkü aynı dershaneye giden arkadaşlar aynı paydada buluşuyorlar. Aynı soruları çözüyoruz. Aynı çalışma içinde bulunduğumuz için ister istemez kümeleşmelere sebep oluyor. Mesela burada [okulda] bir grup çalışması yapılacağı zaman, bir sunum yapılacağı zaman önce onlar tercih ediliyor. Biz aynı dershanedeyiz zaten zamanlarımız daha çok birbirine uyuyor. O yüzden biz beraber çalışalım [diyoruz]. İstese de istemesek de artık KPSS çalışmalarına göre kendimizi uyduruyoruz, ona göre arkadaş çevresi [çevremiz] tekrar şekilleniyor. (Ö8)

Öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde, adaylardan biri okula çok sık gelmedikleri için KPSS'nin okul yaşamlarına pek etkisinin olmadığını, diğeri ise KPSS'nin okul yaşamlarında yaptığı etkiyi olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirmeyip sadece dersane ortamına göre arkadaş çevrelerinin şekillendiğini belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkilerinin neler olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. İncelenen veriler ve bulgular sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir:

5.1 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Akademik Yaşamlarına Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

5.1.1 KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Yeterliliğine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar:

- Araştırmada öğretmen adaylarının çoğunun KPSS'yi öğretmen seçiminde yetersiz gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmen seçim sisteminde sorun olduğunu düşünmeleri ve uygulama açısından sınavı eksik bulmaları sebebiyle KPSS'yi yetersiz gördükleri belirlenmiştir. KPSS'nin yeterliliğine ilişkin olarak yapılan Tösten, Elçiçek ve Kılıç (2012)'in yaptığı çalışmada da öğretmenlerin KPSS'yi öğretmen seçmede nitelikli bir sınav olmadığı, objektifliği sağlamadığı, öğretmen adaylarının ruh sağlığını bozduğu, öğretmenleri ezberle ittiği, adaylardan yüksek performans beklediği görüşleri ortaya çıkmıştır. Yine Gündoğdu, Çimen ve Turan (2008)'in çalışmasında KPSS'nin iyi öğretmen seçen bir sınav olmadığı belirtilmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, bu araştırma sonuçlarına benzer olarak adayların KPSS'yi yetersiz gördükleri saptanmıştır.

Yapılan çalışmalar ile bu çalışma birlikte değerlendirildiğinde sınavın birçok yönden yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları, KPSS'de uygulama aşamasının da olmasını, öğretmen seçim sisteminde birtakım değişiklikler yapılmasını, tek bir yazılı sınav ile değerlendirmenin yanı sıra sözlü olarak da değerlendirme yapılmasını istedikleri ortaya çıkmıştır. Adaylar sınavı akademik sorgulama açısından da yetersiz görmektedirler. Bu konuya ilişkin yapılan diğer çalışmalarda da bu sonuçlara benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlardan hareketle KPSS'nin öğretmen seçiminde yeterliliğine ilişkin birtakım çalışmalar yapılması gerektiği söylenebilir.

- Araştırmada öğretmen adaylarının bir kısmının KPSS'yi kapsam geçerliliği ve çoktan seçmeli bir sınav olması açısından yeterli gördükleri saptanmıştır. Bu sonuçtan farklı olarak, Eraslan (2006)'ın yaptığı çalışmada, adaylar sınavın kapsam geçerliliğinin düşük olduğunu ve birçok konuyu fakülte eğitimleri boyunca görmediklerini ve bu sebeple fakültede alamadıkları bilgileri kurs, seminer vb. etkinliklerle almaya çalıştıkları saptanmıştır.

Bu çalışmada adaylardan bir kısmı sınavı kapsam geçerliliği açısından yeterli görmektedir. Ancak yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmanın sonuçları ile uyuşmayan sonuçlar göze çarpmaktadır. Bu çalışmada adaylar sınavda genel kültür, genel yetenek, eğitim bilimleri ve öğretmenlik alan bilgisi testlerini yeterli görürken, başka bir çalışma da sınav kapsam geçerliliği açısından yetersiz görülmüş ve bu yetersizlik sebebiyle dersane desteği gibi farklı etkinliklere yönelindikleri ortaya çıkmıştır.

5.1.2 KPSS'nin Öğretmen Seçimindeki Gerekliliğine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar:

- Öğretmen adaylarının KPSS'yi öğretmen seçiminde gerekli gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları sınavı bilgi ölçtüğü için ve sınava giren aday sayısının çok olmasından dolayı gerekli görmektedirler. Altun Yalçın vd. (2013)'nin yaptığı çalışmada bu görüşe paralel olarak adayların KPSS'yi gerekli bir sınav olarak gördüğü; çünkü çok sayıda mezun olan ve az sayıda atanan öğretmen adayları içinde bir eleme yapılması gerektiğini düşündükleri saptanmıştır.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sınavı gerekli gördükleri ortaya çıkmıştır. Adaylar eğitim fakültelerinden mezun olan aday sayısının çok olması ve istihdam edilecek öğretmen sayısının az olmasından dolayı sınavı gerekli görmektedir. Elde edilen bu sonuç yapılan diğer çalışmalar ile paralellik göstermektedir.

- Öğretmen adaylarının hepsinin KPSS'yi gerekli gördüğü ancak adayların çoğunun sınavda birtakım değişiklik yapılmasını istedikleri görülmüştür. Öğretmen adayları öğretmen seçiminde üniversite öncesinde bir sınavın yapılmasını, üniversite değerlendirmesinin de dikkate alınmasını, mülakat yapılmasını ve sistemde değişiklikler yapılmasını istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu görüşe paralel olarak Kuran (2012)'ın

yaptığı çalışmada aday görüşleri değerlendirildiğinde “mutlaka bir sınav olsun ama bu sınavın türü ve içeriği değişsin” sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Sezgin ve Duran (2011)’in çalışmasında da araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun öğretmen atamalarında bir sınavın gerekli olduğu ancak KPSS’nin nitelikli öğretmeni seçmek için uygun bir sınav olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Atav ve Sönmez (2013)’in yaptığı çalışmada, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının neredeyse tamamının seçme işleminin fakülteye girişte yapılması ve tüm mezunların atanması gerektiği görüşünde olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Erdem ve Soylu (2013)’ün çalışmasında, öğretmen seçiminde bağıl değerlendirme yerine yeterlilik belgesiyle atanma, ihtiyaca göre öğretmen alınması, adaylar üniversiteden mezun olduktan sonra bir süre uygulama yapmaları gibi başka faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının KPSS’nin öğretmen seçimindeki gerekliliğine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde ve bu konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, adayların büyük bir çoğunluğu sınavda bazı değişiklikler yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmen adayları, not ortalamasının da öğretmen seçiminde dikkate alınmasını, yazılı bir sınav dışında uygulamaya yönelik bir sınavında olmasını vb. istemektedirler. Bu sonuçlar yapılan diğer çalışmalarda elde edilen sonuçlara benzerlik göstermektedir.

5.2 KPSS’nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Yaşamlarına Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

5.2.1 KPSS’nin Öğretmen Adaylarının Aileleri İle İlişkilerine Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar:

- KPSS’nin öğretmen adaylarının aileleri ile olan ilişkilerini etkilediği ortaya çıkmıştır. Adayların bu süreçte aileleri ile sorun yaşadıkları, ailelerinin beklentilerinin çok yüksek olduğu, aileleri ile sık görüşemedikleri, aileleri ile aralarındaki sohbet konularının değiştiği gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sezgin ve Duran (2011)’in yaptığı çalışmada, bu görüşe paralel olarak, adaylar yoğun tempodan dolayı çevreleri ile görüşemediklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, KPSS'nin öğretmen adaylarının aileleri ile ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Yapılan diğer çalışmalar bu sonuç ile benzerlik göstermektedir.

5.2.2 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Sosyal Faaliyetlerine Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar:

- Araştırma sonuçlarına göre KPSS'nin öğretmen adaylarının sosyal yaşamlarına etkileri değerlendirildiğinde sınavın adaylar ve sosyal yaşamları üzerine olumsuz etki ettiği görölmüştür. KPSS öğretmen adaylarının sosyal faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen adaylarının sınav nedeniyle sosyal faaliyetlerinin çok aza indiği ya da herhangi bir faaliyette bulunamadıkları, sosyal etkinliklere vakit yetmediği, sosyal faaliyet yaptıklarında vicdan azabı duydukları gibi sonuçlar elde edilmiştir. Bunun dışında araştırma sonuçlarına göre KPSS'nin öğretmen adaylarının arkadaşları ile olan ilişkilerini etkilediği ortaya çıkmıştır. KPSS'nin öğretmen adayları üzerinde olan bu etkisinin olumsuz etkilediği görölmüştür. Adayların genel olarak arkadaşları ile vakit geirememeleri, aralarındaki sohbet konusunun KPSS olması, birbirleriyle sorun yaşamaları gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuca benzer şekilde Altun Yalçın vd. (2013)'nin çalışmasına göre KPSS öğretmen adaylarının sosyal yaşamlarında içe kapanma, insanlarla görüşememe, evre ve aile ile olan ilişkilerinde sorun yaşama, evre ve aile tarafından baskı uygulanması ve atanamama endişesi ya da atanamama durumu sonucunda insanlardan uzak durma hatta sosyal hayatı sıfırlama gibi olumsuz sonuçlarının bulunduğunu düşünmekte oldukları saptanmıştır. Sezgin ve Duran (2011)'in çalışmasında katılımcıların çoğunluğu KPSS'nin çevreyle iletişimlerini, sosyal ilişkilerini ve sanatsal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarını olumsuz etkilediğini belirttikleri görölmüştür. Aynı şekilde Atav ve Sönmez (2013)'in çalışmasında öğretmen adaylarının çoğunluğunun sınavın lisans eğitimleri sırasında sosyal etkinliklere katılımlarını olumsuz etkilediği, okuldaki dersleri sınav yüzünden aksattıkları ve KPSS yüzünden arkadaşları ile aralarının bozulduğu belirtilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, adaylar KPSS döneminde sosyal yaşamlarında değişiklikler olduğunu belirmişlerdir. Adayların bu süreçte ders çalışmaları gerektiği için herhangi bir sosyal faaliyette bulunamadıkları ve yapılan her

faaliyetin vicdan azabına sebep olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar KPSS ile ilgili yapılan diğer çalışmalardaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

5.2.3 KPSS'nin Öğretmen Adaylarının Okul Yaşamlarına Etkilerine İlişkin Elde Edilen Sonuçlar:

- KPSS'nin öğretmen adaylarının okul yaşamlarını genel olarak olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu etkilerin okulla KPSS arasında denge sağlanamaması, derslerin çok vakit alması ve KPSS'nin akademik anlamda bir katkısının olmaması gibi sonuçlar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca benzer olarak Altun Yalçın vd. (2013)'nin çalışmasında öğrencilerin KPSS algılarının eğitim fakültelerinde verilen eğitimi olumsuz yönde etkilediği, özellikle son sınıflarda KPSS'ye çalışmak için öğrencilerin derslere devam etmedikleri, dersleri dinlemedikleri, yaşadıkları yoğun stresin sonucu olarak motivasyonlarının düştüğü ortaya çıkmıştır.

- Araştırma sonuçlarına göre KPSS'nin öğretmen adaylarının lisans eğitimlerine, adayların kendilerini geliştirmeleri ve derslerine katkı sağlaması yönünden olumlu etki ettiği görülmüştür. Bu sonuçtan farklı olarak Atav ve Sönmez (2013)'in çalışmasında, öğretmen adaylarının çoğunluğunun sınavda başarılı olabilmek için derslane desteğine ihtiyaç duydukları, sınavın kendilerini ve lisans eğitimlerini olumsuz etkilediği belirtilmiştir.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının KPSS'nin okul yaşamlarına etkilerine ilişkin farklı cevaplar verdikleri görülmüştür. Adaylar, lisans derslerinin yoğun olmasından dolayı KPSS ile arasında denge sağlayamadıklarını, okul derslerinin çok zaman almasından dolayı yeterince ders çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar bu konuda yapılan diğer çalışmalar ile paralellik göstermektedir. Bu çalışmada yapılan diğer çalışmalardaki sonuçlardan farklı olarak adaylardan bazıları KPSS sayesinde kendilerini geliştirebildiklerini ve KPSS'nin lisans derslerine katkı sağladığı yönünde görüş belirttikleri ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen veriler ve sonuçlardan hareketle bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Öğretmen adayları lisans eğitimlerinin sonunda KPSS'nin dışında sözlü bir mülakatla ya da uygulamalı sınavlarla seçilebilirler.

KPSS'nin içeriği öğretmen adaylarının psikolojik, sosyal, pedagojik vb. yeterliklerini ölçecek şekilde değiştirilebilir.

Öğretmen adaylarının seçiminde KPSS sonucunun yanı sıra adayların üniversite eğitimleri sırasındaki başarıları da dikkate alınabilir.

Öğretmen adayları KPSS yerine üniversitedeki başarılarına göre değerlendirilebilir ve bu değerlendirmeye göre öğretmen olarak atanabilirler.

Öğretmen adayları yazılı bir sınavdan ziyade üniversiteden mezun olduktan sonra belirli bir süre uzman kişilerin gözetmenliğinde okullarda staj yapabilir ve bu süre sonunda yapılan değerlendirmelerle asil olarak öğretmenliğe başlayabilirler.

Öğretmen adayları lisans eğitimlerine başlamadan önce mülakat ya da adayların pedagojik, psikolojik, sosyal vb. yeterliklerine göre değerlendirilerek eğitim fakültelerine alınabilir.

Türkiye'de öğretmen adaylarının seçimi ve yetiştirilmesinde geçerli olan sistemin yeniden gözden geçirilmesi ve gereken değişikliklerin yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, İ. (2014). Dünya’da öğretmen yetiştirme programları ve öğretmenlere yönelik mesleki gelişim uygulamaları, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (5), 1-46.
- Akarsu, B. (2014). Hipotezlerin, değişkenlerin ve örneklemin Belirlenmesi, M. Metin (Ed.) *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (21-43) Ankara: Pegem Akademi.
- Akçamete, A. G. (2005). *Öğretmen Yetiştirmede Kalite Sorunları Çalıştayı*, 6-8, 1-3 Mart 2005, Ankara.
- Akdemir, A.S. (2013). Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (12), 15-28.
- Aksoy, E. ve Gözütok, D. (2014). Amerika Birleşik Devletleri, Finlandiya, Singapur ve Türkiye’de öğretmen eğitimindeki dönüşümler, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 13 (25), 23-46.
- Aküzüm, C., Demirkol, M., Ekici, Ö. ve Talu, M. (2015). Öğretmen adaylarının KPSS öğretmenlik alan bilgisi sınavına ilişkin görüşleri, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (18), 331-344.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk eğitim tarihi (Başlangıçtan 1993’e)* (Gözden Geçirilmiş 5. Baskı), İstanbul: Kültür Koleji Yay.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi MÖ 1000-MS 2009* (Gözden Geçirilmiş 15. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Altun Yalçın, S., Yalçın, S., Kahraman, S. ve Yılmaz, Z. A. (2013). Kamu Personeli Seçme Sınavının eğitsel ortamlara yansımaları (Öğretim üyesi görüşleri), *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 228-240.

- Aras, S. ve Sözen, S. (2012). Türkiye, Finlandiya ve Güney Kore’de öğretmen yetiştirme programlarının incelenmesi, *X. Ulusal Fen ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, 27-30 Haziran, 1-10.
- Arslan, S. ve Özpinar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: İlköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 38-63.
- Atanur Başkan, G., Aydın, A. ve Madden, T. (2006). Türkiye’deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 35-42.
- Atav, E. ve Sönmez, S. (2013). Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)’na ilişkin görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı (1), 1-13.
- Aydoğan, İ. ve Çilsay, Z. (2007). Yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilme süreci (Türkiye ve diğer ülkeler), *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (22), 179-197.
- Aykaç, N., Kabaran, H. ve Bilgin, H. (2014). Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği ülkelerindeki öğretmen yetiştirme uygulamalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi (Almanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere ve Türkiye örneği), *Turkish Studies*, 9 (3), 279-292.
- Bacanak, A. (2013). Veri analizi ve sunumu, M. Bütün, S. ve B. Demir (Ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (3. Baskıdan Çeviri) içinde (179-212). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2007). Matematik öğretmeni adaylarının benimsedikleri öğretmen modeline ilişkin bazı ipuçları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 22-31.
- Başaran, İ. Ethem, 1993. *Eğitim Psikolojisi (Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri)*, Ankara.
- Baştürk, R. (2008). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı başarılarının yordanması, *İlköğretim Online*, 7 (2), 323-332.

- Bulut, H. ve Doğar, . (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi, *Erzincan Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 8 (2), 13-27.
- Cansız Aktaş, M. (2014). Nitel veri toplama araçları, M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (337-371), Ankara: Pegem Akademi.
- Çeliköz, N. ve etin, F. (2004). Anadolu ğretmen Lisesi ğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler, *Milli Eğitim Dergisi Eğitim-Kültür-Sanat*, (162), 136-145.
- elikten, M., şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (19), 207-237.
- okluk, . Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi, *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 95-107.
- Dağ, İ. Ve Göktürk, T. (2014), Sınıf yönetiminde liderlik ve liderliğin sınıf yönetimine katkıları, *International Journal of Social Science*, (27), 171-184.
- Dede, Y. (2014). Nitel yöntemler, M. Bütün ve S. B. Demir (Ed.), *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, (3. Baskıdan Çeviri) içinde (183-213). Ankara: Eğiten Kitap.
- Durmuşçelebi, M. (2013). Öğretmen yetiştiren kurumlarda ğrenci başarısını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi (Erciyes Üniversitesi örneği), *Eğitim ve Bilim*, 38 (168), 373-385.
- Dursunoğlu, H. (2003). Cumhuriyet döneminde ğretmen yetiştirmenin tarihi gelişimi, *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 64-74.
- Ekinci, A. ve Öter, . M. (2010). Finlandiya’da eğitim ve ğretmen yetiştirme sistemi, *alışma Ziyareti Raporu*, 10-12 Kasım 2010
- Eraslan, L. (2004). Öğretmenlik mesleğine girişte Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) yönteminin değerlendirilmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1).

- Ergun, M. ve Ersoy, Ö. (2014). Hollanda, Romanya ve Türkiye'deki sınıf öğretmeni yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (2), 673-700.
- Ergün, M. (2005). İlköğretim okulları öğretmen adaylarının KPSS'deki başarı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kastamonu ili örneği), *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 311-326.
- Erdem, A. R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim fen-matematik ve sosyal alanlar öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1, 471-477. 28-30 Eylül 2005, Denizli.
- Erdem, E. ve Soylu, Y. (2013). Öğretmen adaylarının KPSS ve alan sınavına ilişkin görüşleri, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 223-236.
- Eziler Kıran, A. (1995). Fransız öğretim sisteminde öğretmen yetiştirme, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 163-169.
- Guarino, C.M., Santibañez, L. & Daley, G. A. (2006). Teacher recruitment and retention: A review of the recent empirical literature, *Review of Educational Research*, 76 (2), 173-208.
- Güler, A., Halicioğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Gündoğdu, K., Çimen, N. ve Turan, S. (2008). Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin görüşleri, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 35-43.
- Işık, A. Çiltaş, A. ve Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 53-62.
- Kablan, Z. (2010). Akademik mezuniyet ortalama puanı ile KPSS başarı puanı arasındaki ilişki, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 451-470.

- Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterliklerine ilişkin görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 73-84.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 70-97.
- Karataş, S. ve Güleş, H. (2013). Öğretmen atamalarında esas alınan merkezi sınavın (KPSS) öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6 (1), 102-119.
- Kuran, K. (2012). Öğretmen adaylarının KPSS kursu veren dershanelere ve KPSS'ye ilişkin görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (18), 143-157.
- Kuru, M. ve Uzun, H. (2008). Türkiye'de öğretmen adaylarının seçiminde 1954 örneği, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 207-232.
- Levent, F. ve Yazıcı, E. (2014). Singapur eğitim sisteminin başarısına etki eden faktörlerin incelenmesi, *Eğitim Bilimleri Dergisi*, (39), 121-143.
- Mahiroğlu, A. (2014). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede gelişmeler ve yenilikler Öğretmenlik Mesleği ve Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler, (Ö. Demirel, Z. Kaya (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* 9.Baskı içinde (375-419). Ankara: Pegem Akademi.
- McKinsey Report (2007). How The World's Best-Performing School Systems Come Out On Top, Available at:
http://www.mckinsey.com/clientservice/socialsector/resources/pdf/Worlds_School_Systems_Final.pdf
- Mete, Y. A. (2013). Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Finlandiya'da öğretmen yetiştirme ve atama politikaları, *Turkish Studies*, , 8 (12), 859-878.
- Odabaş, S. (2010). "Öğretmen adaylarının KPSS sınavına ilişkin görüşleri (Ankara örneği)", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- OECD, 2005. Teacher matter attracting, developing and retaining effective teachers, *Education and Training Policy*.
- Okçabol, R. (2005). *Öğretmen yetiştirme sistemimiz*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Okçu, V. ve Çelik, H. C. (2011). Öğretmen adaylarının KPSS'ye ilişkin görüşlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisi, *The International Journal of Research in Teacher Education*, 2 (1), 30-54.
- Önal, B. (2011). “Sınıf öğretmeni adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavındaki (KPSS) başarı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 221-232.
- Özer, B. ve Gelen, İ. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 39-55.
- Özkan, R. ve Pektaş, S. (2011). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin mezuniyet başarı notları ile KPSS puanları arasındaki ilişki üzerine bir araştırma (Eğitim fakültesi örneği), *Türklük Bilim Araştırmaları (TÜBAR-XXX)*, 269-281.
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları, *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, 17.
- Özsarı, İ. (2008). “Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin KPSS merkezi sınavı odaklı gelecek kaygıları ve mesleki beklentileri”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsevgeç, T. (2013). Veri toplama, M. Bütün ve S. B. Demir (Ed.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (3. Baskıdan Çeviri) içinde (145-178). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Sahlberg, P. (2010). The secret to Finland's success: Educating teachers, (Online: <http://www.nmstoy.org/download/preparation/Secret%20to%20Finland's%20Success%20-%20Education%20Teachers.pdf>)
- Saylan, N. (2014). Sürekli değiştirilen öğretmen yetiştirme sistemi, 3. *Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde Sunulan Bildiri*, Gaziantep Üniversitesi, 7-9 Mayıs 2014.
- Sezgin, F. ve Duran, E. (2011). Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın (KPSS) öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarına yansımaları, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi (TSA)*, 15 (3), 9-22.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (3), 1167-1184.
- Taşdemirci, E. (1999). Yüzyılımızın başından günümüze kadar Türkiye'de öğretmen yetiştirme sisteminde çağdaş pedagoji akımları, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (8), 155-180.
- Temur, H. B., Özkan, Z., Atlı, M. ve Zırhloğlu, G. (2011). Yüzüncü Yıl Üniversitesi eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin Kamu Personeli Seçme Sınavı ile ilgili kaygı düzeylerine etki eden faktörlerin belirlenmesi, *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi*, 25-27 Mayıs 2011, VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, 154-168
- Topbaş, E. (2004). Fransa'da öğretmen eğitimi: Öğretmen yetiştirme enstitüleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 67-84.
- Tösten, R. (2011). "İlköğretim öğretmenlerinin Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) yönelik görüşlerinin belirlenmesi: Kars ili örneği", Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kars: Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tösten, R., Elçiçek, Z. ve Kılıç, M. (2012). İlköğretim öğretmenlerinin Kamu Personeli Seçme Sınavı'na yönelik görüşlerinin belirlenmesi (Kars ili örneği), *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7), 109-123.

- Turan, S. (2013). Görüşmelerin etkin yönetimi, S. Turan (Ed.), *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (3. Basımdan Çeviri) içinde (85-110). Ankara: Nobel Yayınları.
- Uçar, R. ve Uçar, İ. H. (2004). Japon eğitim sistemi üzerine bir inceleme: Çeşitli açılardan Türk eğitim sistemi ile karşılaştırma, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 1-18.
- Wang, A. H., Coleman, A. B., Coley, R. J., & Phelps, R. P. (2003). Preparing Teachers around the World. Policy Information Report. (online: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED479903.pdf>)
- Yalçınoğlu, P. (2014). Ön hazırlıklar: Sizin için iyi olanı yapmak, A. Ersoy, P. Yalçınoğlu (Ed.), *Nitel Araştırmaya Giriş* (4.Baskı) içinde (37-83). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yeşil, R., Korkmaz, Ö. ve Kaya, S. (2009). Eğitim fakültesindeki akademik başarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'ndaki başarı üzerinde etkisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 127-148,
- Yıldırım, H. H., Yıldırım, S., Yetişir, M. İ. ve Ceylan, E. (2013). *PISA 2012 Türkiye Ulusal Ön Raporu*, Ankara: MEB, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.
- YÖK. (1998), 1998 yılı aday öğretmen yetiştirme kılavuzu, Online: http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik//journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/18482

EKLER

EK- 1:

Araştırma Sorusu: Kamu Personeli Seçme Sınavı(KPSS)'nin Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşamlarına Etkileri Nelerdir?

Okul:

Tarih/Saat:

Görüşmeci:

GİRİŞ

Merhaba, benim adım Ayça CİRİT GÜL ve Sınıf Öğretmenliği Bölümünde Araştırma Görevlisiyim. KPSS'nin öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşamlarına etkileri üzerine bir çalışma yapıyorum ve bu konu ile ilgili olarak sizinle görüşmek istiyorum. Bu görüşmedeki amacım, KPSS'nin öğretmen adaylarının yaşamlarına etkilerinin neler olduğunu ortaya çıkarmaktır.

Görüşme sürecinde yapacağımız görüşme ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacaktır ancak söyleyeceklerinizin tümü gizli tutulacaktır. Bu konuşmaları araştırmacılar dışında kimse görmeyecektir ve isimleriniz çalışma boyunca hiçbir şekilde belirtilmeyecektir.

1. KPSS'nin işlevselliği ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? (KPSS ile ilgili görüşleri)

- 1.1.KPSS'nin öğretmenlik mesleğine ilişkin düşüncelerinize etkileri nelerdir?
- 1.2.KPSS'nin öğretmen seçimindeki yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 1.3.KPSS'nin öğretmen seçimindeki gerekliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 1.4.KPSS'de ne gibi değişiklikler yapılmasını istersiniz? (Eğer değiştirilmesi gerektiği düşünülüyorsa)

2. KPSS'nin sosyal yaşama etkileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

- 2.1.KPSS'nin aileniz ile ilişkilerinize ne gibi etkileri olmaktadır?
- 2.2.KPSS'nin arkadaşlarınız ile ilişkilerinize ne gibi etkileri olmaktadır?
- 2.3.KPSS'nin sanatsal ve kültürel faaliyetlerinize ne gibi etkileri olmaktadır?

3. KPSS'nin akademik yaşama etkileri ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

3.1.KPSS'nin okul içerisindeki yaşamınıza ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsunuz?

3.2.Lisans müfredatı ile KPSS ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

3.3.Lisanstaki sınav sistemi ile KPSS'deki sınav sistemi (Ölçme araçları) arasındaki ilişki hakkında neler söyleyebilirsiniz?

EK- 2:

T.C
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 61127492-000-E.14027
Konu : Ayça CİRİT GÜL

20/03/2015

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11/03/2015 tarihli ve 42301062-302.08.01-E.11577 sayılı yazımız.

Enstitünüz İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Ayça CİRİT GÜL'ün tez konusu gereği Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü 4. sınıf öğrencileri ile görüşmeler yapma isteğine ilişkin ilgede kayıtlı yazınız Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Sevilhan MENNAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlük Binası
Telefon: 0362 312 19 19 Faks: 0362 457 69 19
Elektronik Ağ: <http://www.omu.edu.tr/>

İrkım BAHÇE

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi <https://ebysorgu.omu.edu.tr> adresinden 7G2G-ZP8G-8HRZ kodu ile yapılabilir.